

*Solitude is the nurse
of enthusiasm, and en-
thusiasm is the true
parent of genius.*

—Isaac D'Israeli.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903.

Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 29—Vol. LVII.

Friday, 24th July, 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

Ghana's Detained M.P.'s: Commission Divided

THE "Times" reports that the Ghana Government is to take immediate steps to increase its powers of action against conspiracy and subversion against the State.

They include amendments to the law of treason, the introduction of severer punishment for sedition, and penalties for making false statements against the Government, measures to strengthen the powers of the police to investigate crimes against the State, and a proposal that the National Assembly should have the same powers to discipline its members as is possessed by the House of Commons.

Details of these proposed moves are published by the Ghana Government in a White Paper which takes the form of a commentary by the Government on the findings of the commission of inquiry which has been investigating the circumstances surrounding recent allegations of conspiracy to assassinate Dr. Nkrumah, the Prime Minister.

The commission's report, also published, finds by a majority of two to one that four men, including two former Opposition M.P.s now detained under the Preventive Detention Act, were engaged in such a conspiracy. The report reveals that the chairman of the commission, Mr. Justice Granville Sharp, disagrees with this conclusion.

"Future Act"

In a long minority report he states that he does not believe that there was a plot in existence between these men to interfere in any way with the life or liberty of Dr. Nkrumah at the time suggested, nor was there in existence any conspiracy to carry out a *coup d'Etat*.

He does, however, agree with the other members of the commission Sir Tsibu Darku, a member of the Governor's Executive Council under the colonial constitution of the Gold Coast, and Mr. M. A. Charles, a magistrate in the West Indies—that the two Opposition M.P.s (Mr. R. R. Amponsah and Mr. M. K. Apaloo) had, since June, 1958, been engaged "in a conspiracy to carry out at some future date in Ghana

(Continued on page 289)

Kerala: Communists Might Agree To Inquiry

(From Our Own Correspondent)

KERALA continues to attract attention as the atmosphere of uncertainty prevails in the State. The agitation seemed to have dwindled out for some time as the enthusiasm of the people apparently began to wane. But so strong is the feeling against the Communist regime there that the agitation has not only continued but has gained in momentum.

On July 15, 100,000 people joined in a mammoth demonstration in Trivandrum alone. The demonstrators carried placards and flags representative of the Congress, the P.S.P., the Muslim League and certain independent groups.

Never before has the normally calm, sedate, and sleepy town of Trivandrum witnessed such a massive demonstration generating such a great deal of heat

and annoyance against any democratically-elected government.

Meanwhile, a batch of 100,000 women courted arrest in Trivandrum while demonstrating before some of the Government establishments in the town.

Suggestions and counter-suggestions keep flowing from all parts of the country as to how the Kerala situation can be tackled or

(Continued on page 289)

Vatican Paper Slates U.S. Segregation

VATICAN CITY, July 1

THE Vatican City newspaper "Osservatore Romano", in a new appeal today for racial equality, said it had received "insolent" protests from the United States after having published a similar appeal two weeks ago.

On June 16 the newspaper criticized a Florida court for jailing four white men for life for raping a Negro girl. The court recommended clemency instead of the death sentence "to maintain a white privilege," the newspaper said, when "no clemency was ever asked for Negroes of similar crimes"

Today the paper replied to American critics who charged it had ignored the violence committed by Negroes against whites. Said the newspaper: The violence of one can never justify that of the other, especially on the part of those who regard themselves as more progressive, more cultured, and more civilized."

It added: "Each answers for his own crime, but all men are equal before the law." The crimes committed by some Negroes "should not be used as a justification to condemn the whole race," the newspaper declared.

OPINION

FRIDAY, 24TH JULY 1959

Mr. Poovalingam And The Africanists

IN our last issue Mr. Pat Poovalingam wrote asking a number of questions on what he calls our paraphrase of the speech given by Mr. J. D. Nyaose, secretary for Labour in the PAC executive. In reply to these we should like to state that South Africa has been transformed by her White rulers into a racial caste society where privilege goes with race. The PAC says merit should qualify for privilege because in a democracy there can be no group or racial rights. Privilege which goes with race has got to be renounced because it connotes superiority for some and inferiority for others. Without his abandonment the attitudes to which it gives rise can complicate things even in a non-racial democracy.

Take for instance the average White man's attitude to the African. It is wrong, as Mr. Poovalingam will concede. How can he share his contempt—which goes with his privileged position—for the African with the Indian or the African, for that matter? He has to abandon it before he becomes a good South African. This is what Mr. Nyaose meant.

On the language question we do not think that the Pan-Africanists say that everybody should speak African languages in their homes. But having seen what harm excessive love for a sectional language has done among the Whites, the Pan-Africanists say that the languages which are spoken by the peoples of South Africa are part of the South African heritage. The African languages have been treated with contempt in the past. To balance things, the PAC say that these must be recognised. The Indian or the European who seeks to identify himself with the majority of his countrymen must show a readiness to respect that which they respect.

We have often pointed out in these columns that the attitude of the PAC is going through the process of crystallisation and the final form it will take will depend largely on the pressures exerted on Pan-Africanism. The wrong pressures; the perpetuation of attitudes which affront the African, could very well transform the PAC into a racialistic organisation. But if democrats like Mr. Poovalingam will resist the temptation, rooted deep in our history, to gang-up against the African, the PAC will remain a healthy movement leading the revolt against White domination.

Turk Says Russia Wants To Enter Africa

By SAM POPE BREWER, In The 'New York Times'

HAMILTON, N.Y., July 1,

TURKEY'S Foreign Minister said here tonight that Russian moves for a summit conference were diversionary tactics to draw attention from their efforts to outflank Western defenses and penetrate Africa and the Middle East.

Fatin Rustu Zorlu said the primary target of Soviet penetration today was Africa although the Russians had not slackened their pressure on the Middle East and Asia.

He said that only close unity among the allies of the Atlantic Treaty and a determination to make no further concessions to Moscow could block Soviet expansion. He pledged Turkey to a policy of standing firm with her allies.

Herter Meeting Scheduled

Mr. Zorlu addressed a plenary session of Colgate University's eleventh annual Foreign Policy Conference. He was said to have flown to the United States primarily for this public declaration of his country's position. He will fly to Washington to see Secretary of State Christian A. Herter, but it is not possible to learn how far that meeting would go beyond the mere courtesy call required by protocol.

He cited Communist action in Berlin, Korea, Iran, Indo-China and Quemoy as evidence of continuing expansionist aims and said the danger was not eliminated by the lack of a common frontier with Communist countries.

The outflanking strategy resulted, Mr. Zorlu said, from the fact that defensive alliances tying Greece, Turkey, Iran and Pakistan to the West and the United States had barred direct moves into the Middle East and Africa.

Mideast Called Bridgehead

Today he said, "there is no doubt that the Continent of Africa constitutes the most important factor in this strategy and that the Middle East is the most important bridgehead from which to reach Africa. That is why we see the Soviet bloc engaged in a violent campaign against the still-existing Baghdad Pact while resorting to large-scale propaganda and infiltration activities aimed at the countries of the Middle East and Africa."

He credited Western defense agreements with preventing direct aggression. The seriousness of

these pacts, he said, was demonstrated last summer when the United States and Great Britain sent troops into Lebanon and Jordan to bolster those countries against invasion.

"The Soviet bloc," Mr. Zorlu continued, "is still in the position of watching for an opportunity to benefit from any moment of weakness on the part of the peace front."

Berlin Stand Hailed

He said the first Soviet note on Berlin was "in the nature of an ultimatum" and that the later "softening was the result of the united and courageous stand maintained by the West." Mr. Zorlu charged that through all its public policy, "calculated to give the appearance of arriving at a compromise and settlement in Europe," the Soviet bloc had never relaxed any of "their direct and indirect activities for penetration and subversion in the Middle East and Africa."

All this, he said, indicated "diversionary action suited to time and place in the sphere of political tactics."

Mrs Rosenberg Speaks

An afternoon session of the conference was addressed by Mrs. Anna M. Rosenberg, Assistant Secretary of Defense in the Truman Administration.

She called American policies on China unrealistic and unlikely to drive China further into the arms of the Soviet Union.

Mrs. Rosenberg said that she had no illusions about Red China, but that "Red China is a fact. No good cause is served by pretending otherwise."

Mr. Arun Gandhi

MR. ARUN GANDHI arrived in Durban last week on a brief visit. Mr. Gandhi is a member of the Editorial Board of the "Times of India" in Bombay. He expects to leave for India in September.

Through these columns Mr. Gandhi will soon be giving us a resume of India's rapid economic progress.

"The weapon of non-violent resistance or soul-force is as much the heritage of the people of India as it is of the people of America and, for that matter, Russia."

Thoreau, Tolstoy And Gandhiji-I

Trinity Who Evolved The Weapon Of Non-Violence

THOREAU, Tolstoy and Gandhiji constitute the trinity whose researches jointly in the building up of the weapon of non-violence that gave India her independence.

My chance acquaintance with Thoreau laid the foundation of my lifelong association with Gandhiji. In 1920, in pursuance of the programme of non-violent non-co-operation, I left my college and decided to join Gandhiji. He was away on one of his whirlwind tours when I reported myself at his Ashram at Sabarmati. "Do you write?" he asked me when I met him a few days later on his return. "I have never done any writing for the Press," I answered. "That does not matter," he replied. "Write me a thesis on non-violent non-co-operation, its theory and practice, and let me have it by lunch time."

The theme was altogether new. Hardly anybody knew anything then about the philosophy of non-violent non-co-operation. I felt nervous.

Inspiration In A Shed

Adjoining the room where I lived was a weaving shed, littered almost ceiling high with piles of books, magazines and papers that had come with Gandhiji from South Africa. I used to spend every moment of my spare time browsing through them. On that day I casually picked up a small pamphlet from the precious heap. It turned to be Thoreau's essay on Civil Disobedience. It had recently been brought out by Gandhiji as an unlicensed publication to commit a civil breach of the Press Act as a protest against the repressive Rowlatt Acts, otherwise known as the Black Acts. I read only the opening sentence: "I heartily accept the motto, 'That Government is best which governs least.' Carried out, it finally amounts to this, which also I believe, 'That Government is best which governs not at all.'"

Using that as my starting point, I wrote out my thesis and handed it to Gandhiji. Next day he again set out on a long tour.

A fortnight later I received a note from him saying that he had immensely liked my thesis which he had sent for publication in his weekly "Young India" and that he would like to make use of my pen. This was followed by a wire asking me to join him in Delhi.

Striking Resemblance

Closer acquaintance with writings by and on Thoreau has since revealed to me a striking resemblance between Thoreau's and Gandhiji's thought and personal traits. Neither of them was a system-builder, but they were both profound thinkers, truth-seekers and truth-speakers. Neither was satisfied with mere philosophy. Both had a passion to live truth; both represented a philosophy in action. Both lived for the day and cared little for the morrow. Both concerned themselves with homespun realities and distrusted all plans for perfection.

It was said of Thoreau that while setting a high value on his time, he seemed to be the only one of leisure in town. Anyone who went to meet Gandhiji—calm, unhurried and all attention—came away feeling that the Mahatma had nothing more important in the world to attend to than his visitor of the moment. And this in spite of the Atlantean load of care and responsibility that he carried on his shoulders.

Thoreau seldom carried newspapers because as he put it, he "loved literature and to some extent truth also", but he was very well informed of the life of his times. Gandhiji's description of the newspaperman as the "walking plague" is well known. He gave very little time to newspaper reading. But none was better informed than he on current affairs.

Voluntary Poverty

Thoreau and Gandhiji both believed in the ideal of voluntary poverty—an expression that, along with "civil disobedience," Gandhiji adopted from Thoreau. Thoreau held that possessions had a warping effect on one's judgment and integrity and "many of the so-called comforts of life are not only indispensable but positive hindrances to the elevation of mankind. Gandhiji, while fully sharing this view, went further and declared that the holding of possessions was incompatible with non-violence and the ideal of identification with the whole of creation. The only thing that

could be shared with everyone was non-possession. Besides, if one owned anything for himself exclusively he would have to invoke the use of force to defend it against those who might want to dispossess him of it.

Thoreau has been described as "a physician to the wounds of any soul; one to whom people resorted as to their confessor and prophet." No apter description could be given of Gandhiji too, than this.

There is remarkable parallelism in their utterances. Who can miss the Gandhian flavour in this from Thoreau: "The swiftest traveller is he who walks on foot," or in "only that day dawns to which we are awake"? Here are some more quotations from the writings of the sage of Concord and the saint of Sevagram:

Thoreau: "To be a philosopher is not merely to have subtle thoughts but to so love wisdom as to live according to its dictates."

Gandhiji: "Abstract truth has no value unless it incarnates in human beings who represent it by proving their readiness to die for it."

Thoreau: "Under a Government which imprisons any unjustly, the true place for a just man is also a prison."

Gandhiji: "A Government that is evil has no room for good men and women except in its prison."

Thoreau: "The question is... whether you will not now for once and at last, serve God... by obeying that eternal and only just Constitution which He, and not any Jefferson or Adams, has written in your being."

Gandhiji: "Disobedience to the law of the State becomes a peremptory duty when it comes in conflict with the law of God."

Thoreau: "They are the lovers of law and order who observe the law when the Government breaks it."

Gandhiji: "A Satyagrahi sometimes appears momentarily to disobey laws and the constituted authority only to prove in the end his regard for both."

Thoreau: "If the tax-gatherer or any other public officer asks

me as one has done, "But what shall I do?" my answer is, "If you really wish to do anything resign your office."

Gandhiji (To Judge Broomfield who sentenced him to six years' imprisonment in 1922): "The only course open to you, the Judge, is either to resign your post and thus dissociate yourself from evil, if you feel that the law you are called upon to administer is an evil and that in reality I am innocent; or to inflict on me the severest penalty if you believe that the system and the law you are assisting to administer are good for the people of this country."

Thoreau: "If one thousand, if one hundred, if ten men whom I could name,—if ten "honest" men only,—say if one "honest" man, in this State of Massachusetts, ceasing to hold slaves, were actually to withdraw from this co-partnership and be looked up in the country jail therefore, it would be the abolition of slavery in America."

Gandhiji: "In Satyagraha it is never the numbers that count. Indeed one "perfect" civil resister is enough to win the battle of Right against Wrong."

Non-Payment Of Taxes

The most important contribution of Thoreau to Gandhiji's technique of civil resistance, to my mind, was non-payment of taxes. But there was a slight difference in their approach. Thoreau emphasised the non-co-operation part of civil disobedience, Gandhiji the Satyagraha aspect of it. He insisted that civil disobedience must be an expression of one's anguish or love and aim at the conversion of the opponent through suffering willingly and lovingly undergone in the course of bearing witness to truth. He put the practice of Satyagraha or soul-force, of which civil disobedience was a part, on a scientific, experimental basis and elaborated techniques for its application to social and political problems by the people at large, which was beyond Thoreau's ken.

Again, while in the case of Thoreau behind his non-cooperation with the State was his passion for humanity and intense love of freedom, in the case of Gandhiji, it was passion for truth. His indignant revolt against the British power was sparked by his deep moral earnestness which was outraged by spectacle of the utter demoralization of 300 million who dared not act or speak as they felt and whose cowardly existence had become a living lie and a denial of God under the incubus of foreign rule.

(To be Concluded)

By
Pyarelal

"Crying For Explosion" —Says Congressman

(From Our Own Correspondent)

DURBAN belongs to its people, all the people, said Mr. Moses Mabhida, acting president of the African National Congress (Natal) when he addressed a meeting in the City Hall lecture room last week.

"The City Council must not behave as if it belonged to the White people alone. It does not take heed of the wishes of the African people. When there is any trouble, they say that people must bring their grievances to the notice of the local authority. But those who take up the people's grievances with the local authority are endorsed out."

Mr. Mabhida was speaking at a meeting convened by the Congress of Democrats, to discuss the present situation of unrest at Cato Manor and its causes. About 250 people were present, including about 30 Whites. As the meeting had evidently been called primarily for the purpose of acquiescing White people with the causes of the Cato Manor disturbances (and this was clear from the tenor of the speeches) it was a pity that more of the Europeans invited did not attend. As it was, the predominantly African audience already knew, often from bitter personal experiences, what the speakers were telling about. Presiding over the meeting was Mr. M. Fletcher, a member of the local C.O.D.

Rights Deprived

Although the invitation listed Mr. Fethan Mera as one of the three speakers, she was not present and no explanation for her absence was made by the chairman. Apparently deputising for her however was Mr. M. D. Naidoo of the Natal Indian Congress. Mr. Naidoo dealt with the situation in historical perspective. He said that while non-whites had to suffer deprivation of rights for a long time, their position has worsened since 1948. Since then there had been an intensification of the laws to maintain apartheid and establish apartheid, taking away civil rights, and that of employment, of free living, of access to Courts and of worship.

"The inevitable result has been," said Mr. Naidoo that there has been a growing sense of frustration. Added to this was the continued police harassment. "The police exhibited wrong attitudes. They lack courtesy. Even if they had to enforce bad laws, they must realize that harsh laws ad-

ministered harshly is simply crying out for an explosion," Cato Manor, he said, was a small eruption considering the tensions building up throughout the country.

Letter To The Editor

Whither Mr. Pat?

SIR,—I was rather surprised at reading the letter of Mr. Pat Poovalingam in your last edition (19th July) concerning the speech of Mr. Nyasae. Mr. Poovalingam seems to believe that the sincerity of a non-African could be proved by his not minding if he had an African neighbour and being prepared to share his privileges. Mr. Poovalingam however fails to note that under the present circumstances, both political and economic, this situation cannot be possible. Politically, because it is not possible for Africans to settle in certain areas, economically because with the low wages and poor income of most Africans it again becomes impossible for him to reside in developed residential areas as most Europeans do. On the other hand if a European chose to settle with the African in his area and to suffer the hardships that his brother was forced to suffer, he would not only be giving ample proof of his sincerity but also with his higher income he could help develop such areas as Cato Manor. It is hardly necessary for me to say that in South Africa where the White man goes, being the favourite son, development follows.

How can you be sincere Mr. Poovalingam if you partake of that very evil to which you profess to be opposed? How can you accept those privileges which are bestowed on you merely because of the texture of your hair or the colour of your skin, when you know that these privileges are at your disposal at the cost of the wellbeing and happiness of millions.

Dr. Michael Hathorne, in his speech, dealt with the efforts of various groups working along extra-parliamentary lines. He cited the Torch Commando and the Black Sash as examples. The A.N.C., under Chief Luthuli, he said, was fighting for the rights of all people.

She resolutions were passed by the meeting. One called for full consultation with the people of Cato Manor and their participation in ordering civic affairs. The second condemned proposals to curtail welfare grants because of the beerhall boycott.

Surely this cannot be sincerity. And if this is sincerity then I cannot blame the PAC if as you say Mr. Poovalingam it becomes a racial nationalist body, for is it not right for a true South African European to refuse his higher wages so that an unprivileged African of equal status can have equal wages with him. That is to fight for the European wage to come down and the African wage to go up.

India And Ghana

Some may however argue that it would be better rather to increase the wage of the African until it reaches the level of the European. But surely this would shake the balance and moreover it is for the White man to show his sincerity by this sacrifice. It is not impracticable for we see that both in India and Ghana this is being done. Why cannot it be done in South Africa as well? Sacrifice is the test of friendship after all.

Yours faithfully,

ELA GANDHI.

Natal Floods Relief Fund

B. Chiba (Wuizenburg C.P.);
£1-1-0. D. Manjee (J.H.B.)
£1. N. Bhitha and Sons (En-
deldoom, S.R.) £5;

From Volksrust: Economic Tailors; E. Moola; Hadjee Bros., Bhabha Bros., Brilliant House, Corner House, £1-1-0 each; Ismail Bros., Moola's Cash Store, E. M. Moola, M. Hassen, Dindar Bros. 19s. 6d. each; M. G. M. Timol, I. E. Othothia 5s. each.

Lack Of Funds Hampers Work

(From Our Own Correspondent)

URGENTLY needed extensions to the recently-opened Indian Children's Home at Sea Cow Lake, near Durban, are being held up by lack of funds. Called Lakehaven, the home is planned to cater for an eventual total of 100 children, orphans, waifs and children whose parents are unfit to have them in their care. Eleven such children have so far been accommodated at Lakehaven and are in charge of a married couple acting as temporary foster parents. The aim is that the children while at Lakehaven shall not be subjected to an institutional atmosphere but that the establishment should be as near natural home conditions as possible.]

The Durban Indian Child Welfare Society has embarked on this ambitious project on 65 acres of land purchased several years ago. Just over £23,000 has already been spent, of which £8,000 had to be borrowed from a finance company and a bank. The Society has issued an urgent appeal for £17,000 to meet immediate commitments, and to enable it to proceed with the next phase of its long-term plans for a 100-bed home for children. This week a two-class room school was opened to cater for the children at Lakehaven as well as for the neighbourhood.

Contributions may be sent to the Secretary, Durban Indian Child Welfare Society, Baker Street, Durban.

THANKS

Mr. Nathoo Tabha and family wish to thank all those who attended the funeral, and all relatives and friends for their kind messages of sympathy and beautiful floral tributes sent during their recent sad bereavement.

ARE YOU LUCKY?

The four-leaf clover is considered one of the luckiest talismans in the world.

Mr. Y won over £1,400. Mr. U won a football pool. Mrs. X saved a marriage breaking-up. Mrs. V. developed an improved way of living.

It could work for you, too, especially if you know what the four leaves mean. We tell you and also send your FREE horoscope with every talisman purchased. Your own zodiac sign inlaid in gold is engraved on the talisman. Send name and address, date, month and year of birth with Postal Order for 5/- direct to Dept. O, Publicity Promotions (Pty.) Ltd., 5 Markhams Bldg., Hout Street, P. O. Box 1440, Cape Town.

Cigarette Boycott Worries Rembrandt

(From Our Own Correspondent)

THE African National Congress-inspired boycott of certain brands of cigarettes and tobaccos is having some interesting response. At least one very large tobacco company is seriously exercised. If it has not been hard hit by the boycott, its directors are at any rate much concerned. That is the irresistible conclusion to be drawn from the appearance of half-page advertisements last week in South African daily newspapers.

"The Rembrandt Companies are public companies and shares are sold *without* restriction... "says the advertisement, published over the name of A. E. Rupert, managing director of Rembrandt Controlling Investments Ltd. and Rembrandt Tobacco Corporation (S.A.) Ltd. The public is told that "you too can buy these shares. No political party holds any shares in the Rembrandt Group or derives income from it." Then is given a list of organisations to which contributions of £100 or more have been made by the Rembrandt Group. This is followed by a stern warning to "men of substance" that "any person who calls the Rembrandt Group 'politically' controlled will be sued because of the innuendo that Rembrandt supports policies repugnant to some of its clients."

Non-Whites Not Helped

The fact that the managing director of the Rembrandt Group of Companies considers that an expense of several hundreds of pounds involved in the advertisements is warranted is highly interesting. Also interesting is the fact that of all the organisations supported, there does not appear the name of a single non-white cultural or welfare agency.

All the S. A. universities are listed as beneficiaries of contributions, but unfortunately the amounts are not given so there is no way of saying whether the Nationalist-oriented Universities such as Potchefstroom, Pretoria and Stellenbosch have received more or less than Cape Town or Natal. The only bursary fund listed is the Helpmerkaar Bursary Fund, which assists Afrikaner students. The only youth organisation listed as having been assisted financially is the Voortrekker Youth Organisation. Two Afrikaner women's organisations, the Oranje Vrouevereniging and the S.A. Vrouefederasie have been assisted but not a single non-white women's organisation has apparently been given a donation. Nor do the National

Council of Women or the Federation of Women's Institutes appear on the list.

Attacked By Nationalists

An interesting omission from the list is the S.A. Christmas Stamp Fund, which was last year bitterly attacked by many Afrikaner Nationalists. It is possible of course that this has no political significance and may just mean that the Rembrandt Group did not see fit to assist a Fund which assists tubercular-susceptible children of all races in the Union, for some reason of their own or maybe for no reason at all.

Significant however is the appearance on the list of the S.A.B.R.A., the young Afrikaans-dominated, Nationalist-oriented organisation formed about ten years ago as a counter blast to the S.A. Institute of Race Relations. The Institute however does not appear to have been regarded by the Rembrandt Directors as being worthy of financial support. It may be a pure coincidence, but it is a fact that unlike SABRA which is strictly an apartheid movement in its outlook and membership, the Institute is a non-racial body which has produced fact papers exposing the hollowness and the hypocrisy behind the apartheid cry.

It is clear from the list however that Rembrandt was not confined its donations only to Afrikaans organisations. A large number of movements, controlled by English-speaking persons, and a few of which assist non-European welfare work, have apparently also been supported. These include among others, Red Cross, St John's and Rotary. The General Smuts House Fund also received a donation exceeding £100.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-1654

Disloyal Civil Servants Like Saboteurs

—Nkrumah

ACCRA, July 7.

THE Ghana Government today formally launched its 350-million-sterling second five year development plan. It is at laying what Prime Minister Kwame Nkrumah has described as the foundations on which the country's economic independence can be built. In a 35-minute broadcast to the nation last night, Dr. Nkrumah urged full support for the plan and promised a "drastic overhauling" of the machinery of government. He called on the people of Ghana to make their maximum contribution to "this concerted national assault on poverty, disease, and ignorance."

In the broadcast Nkrumah said the machinery of government required drastic overhauling if the government were to cope adequately with urgent problems. "Disloyal civil servants are no better than saboteurs," he declared, adding that the Ghana civil service was fundamentally sound and that disgruntled elements form "an insignificant minority." He said he believed Ghana could be assured of the maximum support of its public servants, both

expatriate and Ghanaian. The government is determined to insure that "bribery and corruption nepotism and dishonesty, and all other similar social evils do not become part of the economic and social programme we have set before us."

13 African States Meet To Discuss Agriculture

LONDON, July 8.

FEDERAL Nigeria Minister of Research and Information Victor Mukete said he believed that countries in Equatorial Africa would gain by pooling the fruits of their experience. He was addressing a 10-day conference of representatives from 13 African states on the future of agriculture in Equatorial Africa, Mukete said little knowledge that was available was passed to farmers and the conference's job was to find the reason for that situation. The conference, the first of its kind in Africa, is being attended by about 40 delegates and advisers from Equatorial Africa, including Ghana, Guinea, the Ivory Coast, Liberia and Sierra Leone.—Reuters.

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pyasa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhiman	3 "	24/9
Janam-Janam Ki-Fere	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3

INDIA PRESS RECORDS

Taleidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		30/-

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra.

Obtainable at Our Only Address:

**BHARAT MUSIC
SALOON AND
BOOKSELLERS,
286 Grey Street,
DURBAN.**

India Letter

(From Our Own Correspondent)

Flood Havoc In India

THE ever-truant floods in the country seem to be vying with Kerala in gaining the maximum amount of notice all over the country. For the time being, however, the floods are much more in the mind of the Indian public than the shocking happenings in Kerala.

We have news from all over the country that heavy rains, swollen rivers, and overflowing dams are certainly having their way and putting the people in those areas under thralldom as no wizard or magician could have done. Misery, sorrow and disaster are ruling, while terror-stricken people are immobilised and left to the tender mercies of a heartless nature.

According to a rough estimate, more than 800,000 people are affected by floods in Kashmir alone. Of these more than half the number have been rendered completely destitute. Villages in miles around flooded areas have been completely submerged and more than 100 lives have been claimed so far.

The intensity of the havoc created and the fear generated in the people's minds can be judged by the fact that more than 30,000 persons working in a Kashmir development project in the Sonawari area have left their work and have fled to other localities, to avoid meeting the fate that thousands others have met. An air survey by some Ministers indicated that large tracts of cultivated, inhabited and forest land is under water. In a number of places the whole area is under more than 15 feet of water converting it into lakes of the mammoth sizes.

The reports of house collapses come from all parts of the country. Bhuj, in Kutch, and Godhra seem to have suffered from heavy damage and the local papers are full of photographs to show houses that have collapsed like pieces of matchwood. A score of deaths are reported from Kutch area alone.

In other parts of the country along the North-Eastern areas

numerous landslides have spread destruction and disaster. A football team on its way back home after an engagement was completely wiped out by a landslide near Kalimpong. A few miles away another landslide buried three men alive. In some cases hillsides have been razed to the ground. Three more persons lost their lives when they were washed away by the turbulent flood waters.

In M.P., the Nerbada is playing the same game. The result is that even big cities like Indore got isolated by flood waters. Five persons have been swept away by floods in Indore Division itself. Of them two were a newly-married couple returning after their wedding. Meanwhile, Chambal project operations have been suspended as the river continues to swell and is threatening even the Gaudhisagar dam. Needless to say, a spirit of fear prevails over the people.

The urgency to speed up control of floods is in everybody's mind. At a recent seminar held at Hyderabad, engineers from all over the country met to discuss the problem. India's Irrigation and Power Minister, Hafeez Mohammed Ibrahim stressed the need to quicken the national flood control programme. He rightly pointed

out that floods were quite capable of negating whatever constructive activity the country had done towards economic stability.

It certainly is time that something on a national scale was done in this connection. It has become routine to hear every year about the great damage done by floods in all walks of life, in all sectors of activity and in all parts of the country. Haphazard programmes of regional interest can never tackle such huge problems.

Training Of Nigerian Journalists

A TRAINING plan for journalists, the first of its kind in Nigeria, is to be launched soon, M. Odunewu, President of the Nigerian Union of Journalists, announced in Lagos on July 7. He told the one-day annual general meeting of the union that arrangements with the federal government were well in hand. The training is expected to be held at the Nigerian College of Arts.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
 Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA

RUSTOMJEE JALBOY RUSTOMJEE

140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
 CONSULT US FOR

EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
 Residence: 111 Eleventh Avenue,
 DURBAN.

Phones:
 Office: 25845
 Residence: 36413.

Inside Ethiopia To-day

(From A "Times" Special Correspondent)

THE Ethiopian Emperor has been doing a lot of diplomatic sight-seeing in recent months. This has aroused as much interest in his activities as in what is going on in Ethiopia at present. In the present article a special correspondent of the London "Times" describes what is happening in Ethiopia today.

What Tibet is to Asia, Ethiopia is to Africa—an ancient, remote, conservative and xenophobic State, wrapped away in the mountains Ethiopia, however, has had far more contacts with the West than her Asian counterpart. Twice invaded by Europeans, she has by diplomacy and courage preserved her integrity continuously, except for a short period under Italian colonial rule. To day she faces a new situation and new problems. Instead of being a solitary independent native State, surrounded by colonial Powers, Ethiopia is now competing with an ever increasing number of other independent African States. She has, therefore, to adjust herself to the idea of being one among equals instead of being an historical anomaly.

Ethiopia is twice the size of France, with a population of about 18 million. The political structure is based historically on the domination of a Christian Amharic minority over a number of other tribes many of which are Muslim or pagan, but modern developments have to some extent blurred the edges of these tribal distinctions. The present Emperor Haile Selassie, who is by comparison one of the most remarkable figures of present day Africa, is the architect of Ethiopia's present unity. He is a feudal chief who had to struggle to get where he is. Politically, Ethiopia is very clearly in the stage in which most European countries found themselves in the sixteenth and seventeenth centuries. Haile Selassie has substituted a strong central monarchy, ruling through imperial civil service, for the old system of feudal chiefs owing a loose obedience to the Emperor. By a strange irony the vicissitudes through which he has passed have helped him to accomplish his aim, for at the time of the Italian invasion he was by no means so universally accepted as he now is. Although a feudal chief in origin, Haile Selassie is modern in thought. Very tentatively he has begun to move the country forwards once more. The first general elections were held two years ago, and there is now an elected assembly which is given legislative work to do. There is as yet no system of responsible government but the

Emperor accepts the proposition that "if you take the first step you must take the last." Today, however, it is still very definitely personal loyalty to him which makes Ethiopia "thick."

The Army, too, is an important factor. Nearly 30,000 strong, it includes a few artillery and armoured units and the Imperial Guard of 10,000, which served with distinction in Korea and is fanatically devoted to the Emperor. At present the officers are trained by the Indians, and the Americans provide a technical mission to train the troops in the servicing of American small arms and transport. They are also supplying the Air Force with jets.

Harvest To Harvest

In so vast a country it is hard to generalize about conditions of life among the ordinary people. Your correspondent travelled by rail from Addis Ababa to Dire-dawa and thence by bus and Jeep up to Haxar and through Jijiga into Somaliland. The Ethiopians may be xenophobic, but they are unfailingly kind and courteous to the individual foreigner. In everyday life they display a cheerful insouciance. The bus in which I travelled had a table tied on top of the luggage rack, with its legs pointing upwards. The route we took had recently been traversed by the Emperor, and our table proved a most efficient instrument for removing the numerous triumphal arches which had been left in the wake of his cortege, but no one seemed dismayed at this act of involuntary desecration. In general, standards of living are appreciably lower than in British East Africa. Some of the tribes, such as the Eesa, who live along the line of rail, are certainly wild and woolly, but no more so than the Masai in Kenya or the cattle Fulani in Northern Nigeria. The Ethiopian peasant tends to live from harvest to harvest. There is little in reserve to guard against famine. In some parts public order is not too good, but the *shifitas*, although they may relieve the traveller of his goods, seldom harm his person.

The Emperor is now turning the weight of his authority upon improvements in education. According to official figures only 100,000 children attend primary schools.

This is a low proportion even for Africa. There are some good secondary schools, including the British-run Wingate College, in Addis Ababa; these are now being decentralized by being moved out into the provinces. The university college is staffed mainly by French Canadians.

At a lower level, the Ethiopian Church, one of the oldest emanations of the Christian faith, has fostered literacy in Amharic. Outside each church the younger children may be seen huddled together under a tree, learning their lesson by rote much as in the Koranic schools in Nigeria,

Few Industries

Economically Ethiopia is not basically poor. The country is naturally fertile, and produces one valuable cash crop, coffee, which provides about half the country's exports. As this is mostly marketed in the United States, it builds up a useful dollar reserve, which can be used for the purchase of textiles and other necessary imports from non-dollar eastern countries, such as India and Japan, in such a way that Ethiopia gains in the transaction. Gold is mined in the south, and there is potash and manganese in Eritrea. Three-quarters of the country is covered with a volcanic layer and is therefore unlikely to contain mineable minerals. The Italians prospected the rest pretty thoroughly. As is to be expected with an economy of this kind, there are few industries. There are, however, two interesting development projects in progress. The Koka dam, being built by the Italians as part of war reparations, will double the country's electricity supplies. In Assab a Yugoslav firm are carrying out improvements to the harbour which may ultimately make this route a threat to the Jibuti railway, hitherto the main outlet for exports. The most important economic development in the country is in communications. The International Bank have put up \$24m. to be spent half on air landing grounds and half on equipment for Ethiopian Airlines, an American-managed firm. The International Bank has put up \$15m. for roads. The work is done by the U. S. Highways Bureau under contract to a

highway authority presided over by the Emperor.

The Americans are carrying out Point Four assistance on a pound for pound basis. Agricultural schools have been set up, teachers are being trained and a malarial scheme has been started. They do not claim that Point Four is an unqualified success but they keep pegging away. Point Four are also doing a preliminary survey on the Nile Waters between Lake Tana and the Sudan border.

Italians Preferred

Most economic and social development in Ethiopia is carried out by foreign firms and missions though with the help of Ethiopians. The United Nations have made here one of their major efforts and have indeed established this year in Addis Ababa the headquarters of their economic commission for Africa. Britain, since the withdrawal of the military mission and the British Council in 1950, has lost ground although the British Council is now being restored and the British educational effort remains considerable. The Russians maintain a somewhat shopworn pavilion of culture. If Ethiopia is any guide, the fact that foreigners are not "colonialists" does not make them any the more popular. The Italians, who are present in great numbers, are better liked than most. "Without Mussolini they are alright," is the general verdict. Considering how many Ethiopian families suffered at the hands of the Fascists this lack of resentment, in which the Emperor set the example, is remarkable.

To sum up, internally Ethiopia today enjoys stability but little development. Most of the elements which have caused revolutions in the Middle Eastern countries are present in embryo—a newly educated middle class, a powerful army and discontented minorities. But the pressures are still low. Eternally the situation appears far less certain. Ethiopia is a Christian Power surrounded by Muslim States. Her predicament to day is that whereas in the past colonialism appeared the principal threat to Ethiopia's security, to day the liquidation of colonialism may portend even greater dangers.

Phone 835-6786

P. O. Box 1549,

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

BOOKS OF GREAT SUCCESS TO YOUR FUTURE IN BUSINESS

JUST ARRIVED

Commercial system of cutting—fully detailed with diagrams of garments for you to cut any fashion	32/6
Easy cutting—packet size	25/-
Fashion in Blouse, Choli, Punjabi Sari with detailed style for women	4/6
Ramayan in English Valmiki	36/-
Prince Ajoyada—Story of Ramayan	12/6
Women of India—in their Beauty-Duty, with their customs—fully illustrated	27/6
Hindu manners, customs and their ceremonies—A Book of Details and Duties	35/-
Hindu Marriage and family in India	28/6
The Yoga System of Health—By Yogi Vithaldas Illustrated	22/6
Upanishads in 4 complete volumes	£5-10-0
Mahatma Gandhi in Pictures of New Light	£5-10-0
Heaven Lies Within Us—a book about your future in this Life	25/-
Indian Cookings, Sweets, Pickles, Curry Khadi and Khichadi etc., etc	12/6

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. (Est. 1932) P.O. Box 2524.
85 VICTORIA STREET, DURBAN.

B-I

Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S. S. Kampala due 31st July. Sails 5th August
S. S. Karanja due 29th Aug. Sails 4th Sept.

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without food	£92-0-0
Second "	"	"	£60-15-0
Third "	"	"	£31-10-0
	Ordinary		Special
Non-Vegetarian	£4-13-0		£10-18-0
Vegetarian	£4-4-0		£9-15-0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons
(Pty.) Ltd.

390 Pine Street, — Durban.
Telephone 20432, Tel. Add. "KARASAT."

When you are in Durban don't forget to visit the New and
Most Up-to-Date

MOUNT EVEREST

VEGETARIAN LOUNGE

Come and Enjoy Appetising and Delicious
MEALS — CURRY & RICE — SNACKS, etc.

Cleanliness and Civility Assured!

Sweetmeats available at Reasonable Prices

All Sweetmeats are made from pure
Wholesome Ingredients

We also have 7 Modern Rooms, Single or Double for Boarders
at Reasonable Tariffs

Visit Us and see for Yourself

MOUNT EVEREST

Vegetarian Lounge

126-128 PRINCE EDWARD STREET - DURBAN - PHONE 67571.

Ghana's Detained M.P.'s: Commission Divided

(Continued from front page)

an act for an unlawful purpose, revolutionary in character."

Commenting on this unanimous finding, the Ghana Government says that it believes that it will be universally conceded that any State is entitled to detain any person who has been found engaging in such revolutionary activities.

Common Law Rule

"On the other hand," the Government statement continues, "to commit an act for an unlawful purpose revolutionary in character is not an offence under the Ghana criminal code. While such general charges may be permissible in some other parts of the world, the common Law tradition which Ghana has inherited requires that it is necessary to state in a criminal case the precise nature of the offence and to relate this offence to a particular section in the criminal code. If a commission of the experience of the Granville Sharp Commission was unable to decide unanimously on the precise nature of the revolutionary activities which they unanimously found Apaloo and Amponsah had engaged in, how would it be possible to frame a charge within the existing criminal code and secure conviction?"

The Ghana Government says it accepts the findings of the commission, and in the cases where there was dissent it accepts the majority findings though, the statement adds, "the Government has naturally considered with great care the reasons for the dissent." It does not believe, however, that the incident investigated by the commission is one that can be looked at in isolation, nor does it consider that it was merely coincidence that one of the principal conspirators was the general secretary of the Opposition party and that another was the former deputy Leader of the Opposition and one of the leading front bench members of the Opposition in the Assembly.

"What the Granville Sharp Commission, of course, did not determine, since it was outside their terms of reference, was how it came about that two persons occupying such important positions in the Opposition should be engaged in a conspiracy of this sort. It is, however, of the utmost importance, if a system of Government based upon a popularly and freely elected Parliament is to

be maintained, that the reasons why two such persons came to be engaged in this conspiracy should be analysed and exposed.

"Course Of Activity"

"Quite irrespective of whether or not other leading members of the Opposition participated in the particular revolutionary and illegal act examined by the Granville Sharp Commission (the commission found unanimously that Dr. Busia, the Leader of the Opposition, and other members of the Opposition were not involved) it will be, the Government believes, clear that what Amponsah and Apaloo did was merely one particular act in a general course of anti democratic and unparliamentary activity organized by leading elements of the Opposition with the object of overthrowing the Government by violence. The evidence for this is not to be found in the report of the commission but rather in the history of events over a long period of time."

The Government statement then gives a long summary of its version of these events which began, it says, with the Opposition's realization that they could not achieve power by democratic or non-violent means. "This fact is particularly evidenced," the Government says, "by their decision not to contest the regional assembly elections," and by their "continual boycotting of the National Assembly."

The Government goes on to say that if an Opposition decide upon a conspiratorial course in such a country as Ghana "it is likely to obtain a degree of support from outside the country which would not be anything like so readily forthcoming in one of the more developed democracies of the world.

Duty To Africa

"The Ghana Government has always made it plain that it considers it has a duty which is wider than merely securing the well-being of Ghana and that indeed the independence of Ghana is meaningless unless it is also a step towards achieving freedom for those parts of Africa which are still under colonial rule or where the majority of the inhabitants are tyrannized over by a minority.

"The Government has, therefore, a most difficult task: it must,

on the one hand, strive to preserve the principle of 'One man one-vote: one-vote one-value' which it believes to be the one principle which, if universally adopted in Africa, would secure a peaceful devolution of power to the peoples in Africa without the need for bloodshed or revolution. On the other hand, the Government dare not risk the very existence of Ghana by allowing to go unchecked plots and conspiracies which might result in the destruction of the State itself."

After this statement of principle, the Government's paper reverts to its examination of what it considers to be the Opposition's policy. The plan, it says, was "to seek foreign support by allegations of corruption known to those making them to be false, and to incite mob violence in Ghana by circulating forged and false documents and rumours which would set one racial group against another.

"Money and material for revolutionary purposes were to be sought from abroad and the help of those fundamentally opposed to African independence enlisted." Later the Prime Minister and other Ministers could be assassinated.

This situation the Government was determined to tolerate no longer. It was because of this situation, the statement continues, that the Government was introducing its new measures against conspiracy and subversion (details of the measures were published earlier this month). The White Paper concludes by saying that the Government will treat "with the utmost severity" any attempt to overthrow the Government by force or assassination or to prevent the choice of a Government by free and impartial elections.

Want a £2,000 career, or just a job? Write today to the School of Accountancy for the free book "The Direct Way to Success" in Accountancy, Costing, Secretaryship, Building Societies, Municipal Services, B. Com., Degree. Let the School of Accountancy, backed by 50 years' educational experience, steer you to success. Write to The School of Accountancy, P.O. Box 4592, (Z) Johannesburg, and at: 8th Floor, Mansion House, 12 Field Street, P.O. Box 1865, Durban. Phone: 2-4068.

DRY RED CHILLIES

Try Our Special "Mixgrade"
No. 1, 51/-, No. 2, 46/3
No. 3, 40.6 per bag of 33 lbs
Gross Weight.

CASH WITH ORDER

MAARMANS (Pty) Ltd.
Box 26. Phone 128.
BRITS. Transvaal.

"The Preventive Detention Act will be used where necessary to deal with any individual, whatever his position, if it is considered in the national interest necessary to do so."

Statement by the Government is published by the Government Printer, Accra, price 1s., and the Report of the Granville Sharp Commission also by the Government Printer, Accra, price 5s.

Kerala Communists Might Agree To Inquiry.

(Continued from front page).

as to how it will end. The Revolutionary Socialist Party has come out with the suggestion that a responsible and representative caretaker government be chosen to rule in Kerala till something more concrete and decisive takes place.

At the same time, the Opposition groups have joined together to present yet another memorandum, this time to the Governor of the State. The memorandum demands fresh elections and an impartial, thorough and objective inquiry into the police firings. All the Opposition parties are united in their charges that the police resorted to firing and assault on ordinary people in the State without the necessary amount of provocation.

It is quite on the cards that the Communist Government of the State might agree to hold an inquiry into the police firings. But, it is still to be seen whether such an inquiry or inquiries will be objective or impartial or whether they will be guided by political loyalties and the desire to save the face of the Government.

BOOKS FOR SALE

Mahatma Gandhi		
(Last Phase)	1	12 0'
Political Philosophy of Gandhi	12	0
My Experience with Truth	16	0
Women and Social Injustice	7	6
Discipline of Non-Violence	1	6
Indian Home Rule	7	0
Harvodaya	6	3
Truth is God	2	6
Christian Missions	5	9

Obtainable From:

'Indian-Opinion,'
P. Bag, Durban,
Natal.

Gramophone Records

MADE IN INDIA — AT HALF PRICE
4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.
*Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi,
Bhajan and Drama Sets.*

Latest Gujerati Records: Only at 3/- each or two for 5/-
Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers.
MAIL ORDERS ACCEPTED — FREE PACKING
SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly supplied on application.

NATIONAL RECORDS

18 Ajmori Arcade, off Grey Street,
DURBAN. — Phone: 25628.

Cable & Tel. Add. HARGVAN. Phone 29368

P. Hargovan & Co.

(Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " " "

Cash with order only.

P O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Books For Sale

Sixty Years After (Natesan)	1	0
Selected Letters of Gandhiji	1	6
Public Finance	2	0
Eminent Americans	7	6
Bapoo's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar	2	6
Gandhi Techniques in the Modern World —By Pyarelal	1	6
Gandhi's Challenge To Christianity—S. K. George	2	6
Why Prohibition—J. C. Kumarappa	1	0
My Dear Child—Gandhiji	3	0
My Religion—Gandhiji	5	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	10	6
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Menubehn	1	6
Nature Cure	2	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoothan Yajna	2	0

Obtainable From:

"Indian Opinion"

P. Bag, Durban, Natal.

THE QUEENSLAND INSURANCE

COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE

Fire - Marine - Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE

106 MANSFIELD ROAD, - - - DURBAN.

P. O. Box 476. - - - TELEPHONES 47453 & 47888.

વ્યક્તિ જે સમાજમાં, જે વર્તુળમાં રહેતી હોય, તેમાં જેને વિશે આદરની તેની શક્તિ વિશે શ્રદ્ધાની લાગણી હોય અને જેને તેમજ એના કુટુંબને ધારણ-પોષણનાં ઠીકઠીક સાધનો મળતાં હોય તે એટલેથી વ્યક્તિએ સંતોષ અને સુખ માનવા જોઈએ. —ચિંતક

પુસ્તક ૫૭ મુ—અંક ૨૯

તા. ૨૪ જુલાઈ, ૧૯૫૯.

પુટક નકલ પે. ૪

સીગરેટના અસહકારથી થયેલી રેમબ્રેન્ટને ચિંતા

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

આ ફીક્ટ નેશનલ ડેવિસની હાકલ દ્વારા જે અસહકાર સીગરેટ સામે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. તેની અસરનું પરીણામ દક્ષિણ આફ્રિકાના દૈનિક છાપાઓમાં અર્ધોપાનાની ટાબેકો કંપનીની જાહેરાતથી ધ્યાનમાં આવી શકે છે. જો કે તેમને ખાસ ખબર પડ્યું ન હોય તો પણ તેઓ જે બાબતે ચિંતાજનક લેખે છે જ.

જાહેરાતમાં રેમબ્રેન્ટ કંપની જણાવે છે કે તે એક જાહેર કંપની છે. જેના ચેરમેન ડેઈલ પશુ ખરીદી શકે છે. ડેઈલ પશુ રાજદ્વારી પક્ષ એના ચેરમેનને માલીક નથી અને કંપની મારફતે એઓ કમાણી નો ડેઈલ લાભ ઉઠાવતા નથી.

સાથે સાથે રેમબ્રેન્ટ કંપની અને કેપટાઉનની યુનીવર્સિટી ના સચુદ્ધ દ્વારા પાઉંડ ૧૦૦ કરતાં પોએસ્ટમ-પ્રીટોરીયા અને અને એથી વધુ રકમોની સખાવતો સ્ટેલનબોચ જેવી રાષ્ટ્રીય પ્રેરક જે જે સંસ્થાઓને આપવામાં યુનીવર્સિટીઓને ઝોછી યા વધુ આવે છે તેની નામાવલી પણ મહત્ત આપવામાં આવી છે. અને હતી. ઉપરાંત ડેઈલ પશુ વ્યક્તિ હેલ્થમકાર ખસારી ફંડ કે રેમબ્રેન્ટ સચુદ્ધને રાજદ્વારી પક્ષ ફક્ત આફ્રિકાનર વિદ્યાર્થીઓનેજ દ્વારા સંચાલીત પેટી તરીકે મહત્ત કરે છે તેના સીવાય બીજા ખસારી ફંડની જાહેરાત નથી. બીજા ઉપરાંત પુરટ્રેકર યુથ ઓર્ગનાઇઝેશન સીવાય બીજા યુવક સંઘને આર્થિક મહત્ત કર્યાંની જાહેરાત નથી. ફક્ત જે આફ્રિકાનસ સીગરેટની સંસ્થાને મહત્ત અપાય છે પરંતુ ન તો નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વીમેન કે ફ્રેડરેશન ઓફ વીમન્સ ઈન્સ્ટીટ્યુટ કે એક પણ બીન-ગોરી સ્ત્રીઓની સંસ્થાને કાન આપ્યાની નોંધ નામાવલીમાં જણાવાઈ નથી.

બીન-ગોરાઓને મહત્ત અપાતી નથી
રેમબ્રેન્ટ સચુદ્ધના મેનેજીંગ ડાયરેક્ટરના કથન સુજબ જાહેરાત અંગે સેક્રેટો પાઉંડોની રકમનો વ્યય થાય છે. સાથે સાથે અનેક સંસ્થાઓને મહત્ત કરવામાં આવે છે જે ખુશ થવા જેવું છે. પરંતુ જે જે સંસ્થાઓને મહત્ત કરવાનું કહેવામાં આવે છે. તે પેટી એક પણ બીન-ગોરાની સામાજિક વિકાસ અને સેવા કરનારી સંસ્થાનું નામ નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાની દરેક યુનીવર્સિટીઓ નામાવલીમાં કંપની તરફથી મહત્ત લેનાર તરીકે જણાવી છે. પરંતુ મહત્તની રકમ જણાવવામાં આવી નથી. એટલે કેમ કહી શકાય કે નાટાલ

પણ કારણ વગર આવી સંસ્થાને કે જે ડી. બી. જેવા રોગગ્રસ્ત બાળકોને ડેઈલ પશુ જાતીના લેલવાવ વગર મહત્ત કરે છે. તેને મહત્ત મોકલવી યોગ્ય ન લાગી હોય.

નોંધ પાત્ર તો એ છે કે સા. આ. બી. આર. એ. જેવી રાષ્ટ્રીય યુવકોની સંસ્થા જે દરેક વર્ષ પુર્વે રાષ્ટ્રીય પક્ષના ઉત્તેજનથી

સાઉથ આફ્રિકન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ રેસ રીલેશન્સની સંસ્થાના વિરોધ માં ઉભી કરવામાં આવી હતી તેના નામનો મહત્ત લેનારની નામાવલીમાં સમાવેશ થાય છે. જ્યારે ઇન્સ્ટીટ્યુટને નામ બીલકુલ નથી.

નામાવલી પરથી જણાઈ આવે છે કે રેમબ્રેન્ટ સચુદ્ધે ફક્ત આફ્રિકાનસ સંસ્થાઓને મહત્ત આપી છે એવું નથી. અંગ્રેજ બોલનારા (ગોરા)ઓ સંચાલીત ઘણી સંસ્થામાં અને બીન-ગોરાઓની સામાજિક કાર્યકરનારી થોડી સંસ્થાઓમાં પણ મહત્ત કરી છે. જેમાં રેડ ક્રોસ, સેન્ટ નેહરુસ અને રોટારી વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે, ૧૦૦ પાઉંડ ઉપરની રકમ જનરલ સ્મટસ હાઉસ ફંડમાં આપવામાં આવી છે.

નહીં ત્યાગ નહીં શાંતિ.

બધી કલાઓમાં જીવન સૌથી શ્રેષ્ઠ છે. હું તો માતું છું કે જે સારી રીતે જીવતાં જીવે છે એજ સાચો કલાકાર છે. ઉત્તમ જીવનની ભૂમિકા વિના કલા કઈ રીતે નિરૂપી શકાય? કલાના સુલ્પનો આધાર છે, જીવનને ઉમત બનાવવાનો. જીવન કલા નથી, કલા જીવનની ઘાસી છે અને એનું કામ જીવનની સેવા કરવાનું છે.

જમતમાં રચાયેલી શાંતિ સ્થાપવી અશક્ય છે એમ માનવું તે મનુષ્ય સ્વભાવમાં દૈવી અંશ નથી એમ માનવા બરાબર છે. અત્યાર સુધી જે ધલાને અજમાવવામાં આવ્યા છે તે એજે મયા એનું કારણ એ છે કે, જેમણે પ્રયત્ન કર્યો છે, તેમના મનમાં ઉડી સાચી દાનતનો અભાવ રહ્યો છે. એ અભાવનું જાન થયું નથી. જેમ સર્વ આરસ્યક તરવા એકઠાં થયાં સિવાય કોઈ રાસાયણિક સંયુક્ત દ્રવ્ય તરફનાર થઈ જ ન શકે તેમ શાંતિને માટે આવરક શરતોમાંથી થોડી જ પળાઈ હોય તો તેથી શાંતિની સ્થાપના થઈ ન શકે. માનવજાતના સંભાવિત આગેવાનોના હાથમાં સંદાર સાધનો પરનો અંકુશ હોય, તેઓ જે સાધનોને ઉપયોગ સનોશે હોડી દે અને ત્યાગનો પુરો અર્થ સમજીને એ પમણું બરે તો કામમની શાંતિ રચાવી શકાય ખરી.

જમતના મહારાજ્યો પોતાના સામાજ્યવાદી મનોરથો હોડી ન દે તો આ વસ્તુ જીવની અશક્ય છે એ દેખીતું છે. બધાં સુધી જમતની મહા-પ્રજ્ઞો આત્મપાતી હરીશાઈ પરનો વિશ્વાસ હોડી ન દે અને ભૌતિક સાધન સંપત્તિ અક્યે જવાતું ન હોડે ત્યાં સુધી શાંતિ સંભવે નહીં. જે કોઈ એક મહાન પ્રજ્ઞ પરાકાષ્ટાનો આવે ત્યાગ કરી બતાવે તો આપણા મના ધણાં આપણા જીવનકાળમાં, જમતમાં દેખીતી શાંતિ સ્થપાયેલી જોઈ શકીએ.

—મહાત્મા ગાંધીજી.

નેશનાલીસ્ટ દ્વારા વિરોધ
બીજી ગત વર્ષમાં આફ્રિકાનર નેશનાલીસ્ટ દ્વારા સખત વિરોધ પાત્ર ઠરેલ સા. આ. ક્રીસમસ સ્ટેમ્પ ફંડ પણ મહત્ત મેળવનાર ની નામાવલીમાંથી બાદ છે. જે કે એને રાજદ્વારી બાબત સાથે સંબંધ નથી છતાં રેમબ્રેન્ટના સચુદ્ધના સંચાલકને પોતાના અંગત કારણે અગર તે, ક્રેમ

ઘડાકાની રાહ જોય છે

(અમારા અગ્રપત્રી તરફથી)

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૨૪ જુલાઈ, ૧૯૫૯.

મી. પુવર્ણગમ અને આફ્રિકાનીસ્ત

અમારા ગયા અંકમાં મી. પેટ પુવર્ણગમે કેટલાક પ્રશ્નો અમને પુછ્યા હતાં કે જે પેન આફ્રિકન કોંગ્રેસના લેગર મંત્રી મી. ન્યાઓઝના ભાષણને હેવાલ અમે છાપ્યો હતો અને તે ગારામાં અમે જે લખ્યું હતું તેપરથી ઉદ્ભવ્યા હતા. સાઉથ આફ્રિકાનું સ્વરૂપ જે ગોરા સત્તાધીશોને પરીણામે એક રંગદેવ ભયાં મુલકમાં ફેરવાય છે તેવા મુલકમાં બધી તકો ગોરાઓ માટેજ અનામત રહે છે. આથી પી.એ.સી કહે છે કે તક જેને મળતી હોય અને જેઓ રંગભેદમાં ન માનતાં હોય અને પ્રબલસત્તાક વીચાર ધરાવતાં હોય તેઓએ ત્યાગ ભાવના બતાવી તકોનો લાભ ન ઉઠાવવો જોઈએ. અને તેમ કરી તેમના કચડાયલા ભાઈઓને સાથ આપવો જોઈએ. સ્વતંત્ર દેશમાં જાતી અને રંગ જોઈને તકો નથી આપવામાં આવતી. વળી આ રંગદેવને કારણે મળતી તકો એવું વાતાવરણ સરજે છે કે જેને પરીણામે એક જાતી પોતાને ઉચ્ચ માને છે અને બીજી પોતાને નીચ માને છે. આવા ત્યાગ વગર એક બીન જાતીવાદી પ્રબલસત્તાક દેશમાં પણ કેમકે ગુચવાઈ જાય.

દાખલા તરીકે મોટા ભાગના ગોરાઓનું આફ્રિકનો તરફનું વળણ જોઈએ. એ જોડું છે અને મી. પુવર્ણગમ પણ તે કણુલશે એમ હું માનું છું. આથી જે દેશ એના મનમાં એની તકોને લીધે જન્મ્યો હોય છે તે આફ્રિકનો અને હીંદીઓ સાથે એને કેવી રીતે નીખાલસ રીતે ભળવા દઈ શકે? આથીજ એને એ તકોને જતી કરી એને સાચા સાઉથ આફ્રિકન બનવું જોઈએ અને એજ મી. ન્યાઓઝનું કહેવું છે.

આ જો હવે ભાષાનો સવાલ લઈએ અમે એમ નથી માન્યું કે પેન આફ્રિકન કોંગ્રેસનું એમ કહેવું છે કે, બધાએ આફ્રિકન ભાષા ઘરમાં પણ બોલવા મંડવી જોઈએ. પણ આપણે જોઈએ છીએ કે ભાષાનો પ્રેમ ગોરાઓમાં કેવા ઝગડાનું કારણ બન્યો છે. આથી પી. એન. સી કહે છે કે, જે ભાષાઓ આફ્રિકાની બહુ સમાજમાં બોલાય છે તે ભાષાઓનોજ સ્વીકાર થવો જોઈએ. આફ્રિકન ભાષાઓ તરફ ભુતકાળમાં તીરસ્કાર બતાવાયો છે. આથી પી. એન. સી. કહે છે કે, આ સ્વીકારાવવી જોઈએ. આથી ઇન્ડિયન કે યુરોપીયન જેઓ આફ્રિકનો સાથે ભળવા માંગે છે. તેઓએ આફ્રિકનો જેને માનભરી દ્રષ્ટીએ જોય છે એને અપનાવવી જોઈએ.

આ છાપાની કટારોમાં અમે વખતો વખત કહી ગયા છીએ કે પી. એન. સી. એક ઉગતી સંસ્થા છે અને એવું અંતીમ કથેય પેન આફ્રિકાનીજમ પર કેટલું દબાણ આવે છે તે પર અવલોકેલુ રહે છે. એવા દબાણો થાય કે જેથી આફ્રિકનોની ઉત્તી થતી અટકે તેા બનવા નોગ છે કે, પી. એન. સી. એક જાતીય સંસ્થા બની જાય. પણ જો મી પુવર્ણગમ જેવા પ્રબલસત્તાકવાદી, આફ્રિકનો સામે હુમલો કરવાની વૃત્તિને ક.બુમાં રાખશે તેા પી. એન. સી. એક સદ્ગર સંસ્થા બની જશે અને ગોરાઓ સામે ચોરથો માંડી શકશે.

શ્રી. અરુણ ગાંધી

દામભમ પોષા ત્રયુ વરસ યાદ શ્રી અરુણ ગાંધી આ દેશની દુક યુવાકાને તા. ૧૭મીના આજ્યા છે. હાંદમાં મુંબઈના ‘ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા’માં તેજો કામ કરે છે અને પત્રકારીતનો સુદર અભુભ મેળવે છે. અક્ટોબરમાં તેમને ફરી કામે સડી જવાનું છે. હુંક સુરતમાં વાંચકોને તેઓ હાંદની રથીતી વિશે આ પત્રકારા માહીતમર કરશે એમ અમે આશા રાખીએ છીએ.

ગયા અઠવાડીયામાં સીડી હોલના લેક્ચર રૂમમાં બનેલી સમાને સંબોધતાં આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના કામચલાવ પ્રમુખ મી. મોઝેસ માભિડ એ કહ્યું હતું કે, “ડરબનની માલીકી તેની જનતાની છે.” “સમસ્ત જનતા ની છે” આથી તેની માલીકી ફક્ત ગોરી જનતાનીજ છે, એવી વર્તણુક ડરબન ની સીડી કોંગ્રેસીયની ન હોવી જોઈએ. આફ્રિકન પ્રબલ એાની ઇચ્છાનો અનાદર કરવામાં આવે છે. બ્યારે કાંઈ તોફાન થાય ત્યારે કહેવામાં આવે છે કે તમારી દલીલો સત્તાવાજાઓને જણાવો. પરંતુ બ્યારે જીવી રીતે કોઈ જનતાની દલીલ લખને જાય છે. ત્યારે તેમને એકજ શેરો મારી ઉડાવી દેવામાં આવે છે.

મી. માભિડ કોંગ્રેસ ઓફ ડેમોક્રેટસ મારફતે બોલાવવામાં આવેલ સભામાં કોંગ્રેસને વિસ્તારની અર્શાતી અને તેના કારણો વિષે લગભગ ૨૫૦, માણસો સામે જેમાં આશરે ૩૦ ગોરા ઓનો પણ સમાવેશ થતો હતો તેમની સાથે ચર્ચા કરી રહ્યા હતા. આ ગીટીંગનો મુખ્ય હેતુ ગોરી પ્રબને કોંગ્રેસને વિસ્તારના તોફાનના કારણોથી પરીચીત કરવાનો હતો. પરંતુ પેદની વાત એ છે કે જે ગોરાઓને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. તેઓએ હાજરી આપી ન હતી. આ મીટીંગનું પ્રમુખ-સ્થાન સ્થાતીક સી. ઓ. ડી.ના એક સભ્ય મી. એમ. દ્વેચરે લીધું હતું. સમાને સંબોધન કરનારાઓની નામાવલીમાં ત્રયુ પેટી એક નામ મીસીસ ફતીમાં મીરવું હતું જેઓ હાજર ન હતાં, છતાં પ્રમુખથી તરફથી પણ તેમની ગેરહાજરી અંગે બોલાસો કરવામાં આવ્યો ન હતો.

તેણીનું સ્થાન નાટક ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ ના મી. એમ. ડી નાયડુએ લીધું હતું તેમણે બરાબર ઔતીદાસીક ઢબે પરી-સ્થીતીનું બધાન કયું” અને કહ્યું કે, બીન-ગોરાઓને તેમના હકકો છીનવી લેવાના કારણે ૬૫૫ વધુ સહન કરવું પડશે ૧૯૪૮ પછી પરીસ્થીતી ઘણી બગડી છે. ત્યારબાદ અપારહેડ સ્થાપી કાયદાથી તેમ કરી, જનતાના સામાન્ય અને કામઠાજ અંગેના હકકો, ઉપરાંત હસ્તી અને ન્યાયના હકકો પણ છીનવી લેવામાં આવ્યા છે. એટલે જનતામાં ઉશ્કેરોડની લાગણી વધતા જે પરીણામ અનિવાર્ય હતું તેજ આવ્યું. તેમાં પોલીસો તરફના કામમી ત્રાસોનો ઉમેરો થયો. તેઓએ સભ્યતા બતાવવા ને બાકી ગેરવર્તણુક દાખવી.

જે કે કોઈ બરાબર કાયદાને અમલ માં લાવવાની વજર પડે તેા એટલું

તો સમજવું જરૂરી છે કે કોંગ્રેસ કાયદો કોંગ્રેસથી પાલન કરાવવો એ એક ઘડાકાની રાહ જોવા બરાબર છે. સમય દેશબરમાં ચાલી રહેલા ઉશ્કેરાડ નો પ્રમાણમાં કોંગ્રેસને તેા એક નાનોજ ભડકો છે.

ડા. માયકલ હાથેને તેમના બાપણ માં ટોચ કોમ્પોઝીટ અને બેક સેચના દાખલાઓ ટાંકી, ફટલાંક મંડોલો રાજસભાની રીતે કામો કરવા પ્રયાસ કરે છે. એમ જણાવ્યું હતું

ચીક હુયુલીની દોરવણી મુખ્ય એ. એન. સી જનતાના હકકો માટે લડી રહી છે.

મીટીંગમાં બે કરાવો થયા હતાં. એક કોંગ્રેસ વિસ્તારની જનતાના સહકાર અને મસલત દ્વારા ત્યાંની બ્યવસ્થા કરવી. બીજું બીવર હોલના અસહકારને લીધે જે સામાજીક સંસ્થા એને મદદ આપવામાં આવતી હતી તે અટકારી છે. તે બાબતને વખોડી કાઢવામાં આવી હતી.

નાણું ફંડના અભાવે કામ ગુચવાયું

ડરબન નજીક સી-કોલેજમાં તાજે-તરમાં ઇન્ડિયન સીલ્ડરન્સ હોમ નામની સંસ્થા બોલાવામાં આવી છે જેને તાત્કાળીક વધારવાની વજર હોંધ નાણું ભીડને લખને કામ અટકી પડ્યું છે.

એ જગ્યાનું નામ લેકહેવન રાખ્યું છે જેની બોલનામાં ૧૦૦, નીરાધાર બાળકોને સમાવી શકાય છે. એવાં અત્યાર સુધીમાં ૧૧ (અગીયાર) બાળકોને એક પરણીત, યુગ્મની છત્રછાયા નીચે રાખેલ છે કે જેઓ માથાપની ખોટ પુરે છે. લેક હેવનનો ખાસ હેતુ એને અનાથ આશ્રમના રૂપમાં નિહિ પરંતુ એક સામાન્ય ઘરની ઢબે સંચાલિત કરવાનો છે.

ડરબન ઇન્ડિયન આઇલ્ડ વેલફેર સોસાયટીએ કેટલાંક વર્ષ પુર્વે ખરીદેલ ૬૫ એકર જમીન ઉપર આ કાર્ય સફળ કરવા તે ઉમેદ રાખે છે.

ખાઉ-૩ ૨૩,૦૦૦ની રકમ અંત્યાર સુધીમાં ખચીઈ છે. જે પૈકા પૈ. ૮,૦૦૦ બેન્ક અગર તેા નાણું ધીરનાર સોસાયટી મારફત ઉછીના લેવામાં આવ્યા છે. હવે ૧૦૦ બાળકોના સમાવેશ અંગેની લાંબા માણાની બોલના માટે પા. ૧૭૦૦૦ની રકમ તારકા બીક વજરની છે જેને માટે જનતાને ખપીલ કરણમાં આવી છે.

આહુ અઠવાડીયામાં બે કલાસુકો વળી એક શાળા લેકહેવન અને તેની પડોશના વિસ્તારના બાળકો માટે પ્રુલી સુકવામાં આવી છે. એ અંગેની મહત્તી રકમ મંત્રી ડરબન ઇન્ડિયન આઇલ્ડ વેલફેર સોસાયટી, બેકર સ્ટ્રીટ, ડરબનના સરનામે રવાના કરવી,

રાજ્યના પક્ષની સૂક્ષ્મ મીમાંસા

રાજ્યને એક નવા પક્ષની સ્થાપના કરી છે. તેલ્લા થોડા સમયથી રાજ્યના વિચારો અને દેશના મહત્વના પ્રશ્નો પરની તેમની વલણને અભ્યાસ કરતાં રાજ્યનું આ પગલું ખાસ આશ્ચર્ય પેદા કરે એવું નથી. પ્રત્યેક પ્રશ્ન પરની એમની વલણ જ્ઞાનનાને અનુરૂપ ન હોવાને લીધે કંઈક અંશે પ્રત્યાઘાતી અને રૂઢિચુસ્ત બનતી જતી હતી. આશ્ચર્ય તે એ વાતનું છે કે રાજ્યને જેવા માંધીવાદમાં માનનારા અને પાલેશ રાજનીતીનું પુરૂષ કાળના પ્રવાહને ઝોળખી શક્યા નથી અને જેને રોકવાનો મિથ્યા અને સમાજહિતને હાનિકારક પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. સૌથી વધારે સખેદ આશ્ચર્યની વાત તે એ છે કે નહેરૂ અને જ્યપ્રકાશજી લોકશાહીને નામે તેમને આવકાર આપે છે. શ્રી બેનીમલ રામરાવ પણ નહેરૂ પછી શું? નો પ્રશ્ન ઉભો કરી નહેરૂ પછી સામ્યવાદીઓના સંમૂળ પ્રયાસોનો સામનો કરવા માટે આ પક્ષ મદદકર્તા યદ્ય પડશે એવી ભાવના વ્યક્ત કરી આ પક્ષને અનુકૂળ વાતાવરણ પેદા કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. આ બધા પ્રયત્નો ખરેખર આશ્ચર્યજનક છે. રાજ્યને જેવા વયોજીવ રાજ્યપૂરૂષ પ્રત્યેના માન અને આદરને ધારણે આ પ્રકારનો આવકાર અપાતો હોય તે તે વ્યાજબી નથી.

મહત્વનો બનાવ નથી

રાજ્યનો પક્ષ આપણા દેશમાં લોકશાસનના વિકાસની દ્રષ્ટિએ ઠાંઠ મહત્વનો બનાવ નથી. એનાથી તેો ઠેટલીક ખરાબ અસર ઉદ્ભવવાનો સંભવ છે. ઠેઠેસની સમાજવાદી અને પ્રગતિશીલ નીતિઓમાં જે દ્રઢતા, ચોક્કસાઈ અને તાકાત હતી તે ઝોછી થશે અને જે ઠેઠેસ જરા એમી નીતિઓમાં મેળા પડશે તેો ઠેઠેસમાં ના મનાવ તત્વો વધારે જોર પકડશે. આ વગર સાંધે આજે દેશને અદિતકર્તા નિવડાશે. કોંગ્રેસે રાજ્યના પ્રયત્નોના જ્ઞાણને સંમૂળિત યવું જોઈએ અને સમાજવાદની દશામાંની પોતાની કુચ ચાલુ રાખાઈ જોઈએ અને એ મંદ ન પડવા દેવાને નિર્ભય કરવો જોઈએ.

અસ્વીકાર્ય દલીલ

કર બેનીમલ રામરાવે નહેરૂ પછી શું? એ પ્રશ્ન ઉભો કરી રાજ્યના પક્ષને વ્યાજબી દેરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. એમના મત પ્રમાણે નહેરૂની હાજરીમાં સ્વતંત્ર પક્ષ પ્રગતિ કરી શકશે નહીં. પણ નહેરૂ પછી ઠેઠેસ ના જે જુથો છુટા પડશે અને એની પરિસ્થિતિમાં 'રાજ્યીય અવકાશ' ઉભો થશે. સામ્યવાદી પક્ષ એના વ્યવસ્થિત સંમૂળ તેમજ શિસ્તબદ્ધ સભ્યોને કારણે સત્તા પર આવી જવા નો સંભવ છે. રાજ્યનો સ્વતંત્ર પક્ષ જે મળજીવ વિરોધ પક્ષ તરીકે આગળ આવી શકે તેો નહેરૂ પછી ઉભો યનાર રાજ્યીય અવકાશ એ પુરી થશે.

દેશના વિશાળ મરીમ અને મધ્યમ વર્ગી જનસમૂહને આકર્ષવા માટે તેમજ એમને પોતાના પક્ષમાં લેવા માટે સમાજવાદ અને આર્થિક અને સામાજિક સગતા અને ન્યાયના સિદ્ધાંતો પર રચાયેલા કાર્યક્રમની જરૂર છે. આ દેશના દબરો ગરીબો લાંબો સમય સુધી રાહ જોઈ શકે એમ નથી. રાજ્યનો પક્ષ આ સિદ્ધાંતોમાં માનતો નથી. એથી એના સુખીયા ઠાંઠ દિવસ ઉઠા જવાના નથી ઉગરું આવી પ્રત્યાઘાતી નિચારસરણી પર રચાયેલા પક્ષ

જ જે સામ્યવાદી પક્ષનો વિકલ્પ દરો તેો આ દેશની જનતા સામ્યવાદી પક્ષ તરફ વધારે જોરથી આકર્ષાઈ જશે. સામ્યવાદી પક્ષના વૈકલ્પિક ઉપાય તરીકે આ દેશના પ્રગતિશીલ તત્વોને સંમૂળિત કરવા જોઈએ. પ્રગતિશીલ અને સમાનતા અને ન્યાયના સિદ્ધાંતો પર રચાયેલા કાર્યક્રમવાળો પક્ષ જ સામ્યવાદી પક્ષનો સાચો વિકલ્પ બની શકે છે. રાજ્યનો રૂઢિચુસ્ત પક્ષ નહીં.

શ્રી નહેરૂ અને શ્રી જ્યપ્રકાશજી કાર્ય

નહેરૂ અને જ્યપ્રકાશજીને લોક શાહીમાં વિરોધપક્ષની જરૂરીયાતને નામે આ પક્ષને આવકાર આપવાની વાત પણ બરાબર નથી. વિરોધ દરનાર પક્ષે જે દેશને માટે અનિતકર્તા અને અકલ્યાણકારી નીતિઓની ક્ષિપ્રાવત કરતો હોય તેો તેને માટે અનુકૂળ જુમીકા ઉભી કરી આપવાનો પ્રયાસ વ્યાજબી નથી. આ પક્ષની નીતિ-રીતીની કુચ વ્યાજબીયતા કરી ઠેટલે અંશે એ દેશ માટે લાભદાયી નથી એ લોકોને સમજાવવાનું કાર્ય નહેરૂ અને જ્યપ્રકાશજીએ કરવું જોઈએ.

પીછેહઠની હિમાયત

ગ્રે. રંજા જેઓ આ નવા પક્ષની આગેવાની લેવા ઠેઠેસમાંથી છુટા પડ્યા છે. તેઓએ બંધારણમાં થયેલા સુધારાઓ રદ કરી મીઠકતની પતિચવા

અને વ્યક્તિ સ્વતંત્રતા દરો માટે જોરદાર અંદોલન ઉપાડવાની હાકલ કરી છે. શ્રી રંગાનુ આ પગલું જ શ્રી રાજ્યના પક્ષના સાચા સ્વરૂપનું દર્શન કરાવે છે. ઠેઠેસ અને દેશે જે નીતિઓ વર્ગીથી રચીકારી છે અને અમકમાં સુકી છે તેમાં પીછેહઠ કરવા ની શ્રી રંજા હિમાયત કરે છે. આ શક્ય નથી. આની પીછેહઠવાદી નીતિ ના પુરસ્કર્તાઓ પ્રબળ વિશાળ સમુદ ને કોઈ હીસ આકર્ષી શકવાના નથી. અને લાંબું દરો શકવાના નથી એ વાત નકળી છે.

સાચી હકીકત

રાજ્યના પક્ષમાં ઠેઠેસનો વિરોધ કરનારા ધનિકો, જ્ઞાનદારો અને ઉપલા વર્ગના થોડા અગ્રણીઓ બેગા મળ્યા છે. આ વર્ગો વૈસાને જોર અને તે દ્વારા દેશના સામાજિક અને અર્થિક માળખામાં પ્રાપ્ત કરેલ તેમની વર્મદાર સ્થિતિને જોરે સત્તા મેળવવા નો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. પ્રબળના અસંતોષનો લાભ લઈ સત્તા કબજે કરી શકાતી હોય તેો મેળવવાનો પ્રયાસ કરવા તેઓ બેગા થયા છે. દેશમાં સ્થપાનારા સમાજવાદી સમાજ રચનાની પ્રગતિને અવરોધનાર કોઈ પણ વ્યક્તિ, પક્ષ કે ધીનને કયાંય સ્થાન દેવું શકે નહીં

—શ્રી. ચોપટ વ્યાસ અને શ્રી. સુરેન્દ્ર દેસાઈ.

સ્વતંત્ર યુક્ષ અને રાજ્ય

શ્રી રાજ્યોપાલોચારીએ યુજ્યમાં બાપજી કરતા કહ્યું હતું કે મને અનેક વખત પુછામાં આવે છે કે ઠેઠેસ સંસ્થામાંથી રાજ્યનું કેમ આપુ અને એ પક્ષના લોકપ્રિય નેતા ઝો સામે બજાવો શા માટે પોઠાગ્યો? અમારામાંના ઠેટલાકને લાગતું હતું કે અમે ઠેઠેસ અને શ્રી નહેરૂને દેરતી શકીશું, પરંતુ મને કદેનાં હિકગીરી યાય છે કે તેમનામાં દેરદાર મઈ શક્યો નથી. કારણ કે તેમનામાં દેરદાર યદ્ય

શો તેમ સ્થિત રહી નથી. શ્રી રાજ્યોપાલોચારીએ વધુમાં કહ્યું કે પક્ષના નેતરી મંડળના ઉચ્ચ હક્કા એ અનુક વ્યક્તિત્વ હોય, એટલે તેના ઉપર પક્ષનું બાવી અવલંબન રાખતું નથી. ઠેઠેસ પક્ષના મહત્વ નો ભાગ અને તેના મળ્યો લાંબરૂત રચાય અને કાલજુ બન્યા છે. તેના તેજ માણમેન સંસ્કરમાં મોઠકીને તેઓ વહીવટી તંત્રમાં સત્તા ઉપરનો અકુશ કળજમાં રાખવા માગે છે.

દેસા કટલાક વર્ગીથી ઠેઠેસ પક્ષ એક વસ્તુ પુરવાર કરવામાં સફળ થયો છે. આગ જનતાના ભાવિમાં અચોક્કસ પછું વિનૂતપણે બાપી ગયું છે. દરેક વસ્તુમાં પછીથી ઠાંઠ વ્યક્તિત્વની થોડી સુકી જમીન હોય અથવા તેો દબરો એકર નહેરવાળી જમીન હોય, તેો પણ દરેક વસ્તુમાં સરકાર દખલ કરવા માંગે છે, પરિણામે તે વ્યક્તિને અવિ-ભમાં શું થશે તે બાબતની ચીંતા રહ્યા કરે છે. તેને એવો પણ ભય રહ્યા કરે છે કે વખતે સરકાર આ બધી જમીન લઈ લેશે.

ફરજ શી?

શ્રી રાજ્યોપાલોચારીએ કહ્યું કે આ-ઝાંદી પ્રાપ્ત કર્યા બાદ મને લાગવા માંડ્યું હતું કે સર્વ બાબતોનો અંત સ્વરાજમાં આવી જતો નથી. એક સારી સરકારની જરૂર હતી બધાં સુધી સરકાર સારી હોય નહિ ત્યાં સુધી સુખની પ્રાપ્તિ થાય નહિ. તમામ વ્યક્તિ ને સુખ ઉપજાવે તેવા કાર્યો કરવાથી સુખી યદ્ય શકાય. ઠેઠેસે તેની જુદી જુદી નીતિઓને કારણે સુખની પ્રેરણાને સુકવી નાખી છે. "આથી જ નવું વલણ આપવું જોઈએ." પરંતુ એમ લાગે છે કે ઠેઠેસ દેરદાર ઇચ્છતી નથી. જે તેઓ દેરદાર ઇચ્છતા નહિ હોય તેો પછી આપણી શું ફરજ છે? આપણી ફરજ દેરદાર કરાવવાની યદ્ય પડે છે. નવા પક્ષની સ્થાપના કરવી રચના કરવી એ રહેલી વસ્તુ નથી. એતિહાસિક પરિસ્થિતિને કારણે ઠેઠેસ પક્ષ સત્તા ઉપર આવ્યો છે. મેગેલો ની માફક ઠેઠેસને સત્તા ઉપર રચાય વામાં આવ્યા છે. મેગેલોને સત્તા ઉપરથી ખસેડતાં બીટીશરોને મુશ્કેલી પડી હતી, પરંતુ તેમને એક લાભ મળ્યો કે મેગેલોના ઠેટલાક દસ્તાવેજો તેમના હાથમાં આવી ગયા અને તેથી તેઓ તેમને માદી ઉપરથી હકાવી શક્યા, પરંતુ આપણે આ ઠેઠેસ મેગેલો સાથે શું કરવું? તેઓ કંઈ આપણને દસ્તાવેજો આપવાના નથી.

તેમણે કહ્યું હતું કે ઠેઠેસ પક્ષ વર્ગીય ધિકકારની લાગણી સજે છે, જે રાજના ઉત્થાનને માટે વિઘાતક છે. કરવેરાના વધારાની સાથે સાથે વર્ગીય ધિકકારની લાગણી વધતી જાય છે અને તે ઉત્થાન તેમજ રાજના અર્થ-કારણના સુખમાં ધા કરે છે.

ધરમાં કેમ બનાવી ટમાડવા લાયક સુકાવ્ય. "મનને મોષ" સ્વ. કાશીર-લાલ મશકવાળા ફન સુંર જ્ઞાન કાગળ પર જે રંજમાં ઠપાયું છે. બાવ ફકત શી. 1-0 પોરટેજ 3 પેની. આ ઝોશીસેથી મળશે. 'Indian Opinion', P. Bag, Durban.

નવા પક્ષનો શો કાર્યક્રમ છે?

—: શ્રી નહેરૂ

૧૫ પ્રધાન પંડીત જવાહરે માસિક અખબારી પરિપત્રમાં નવા સ્વતંત્ર પક્ષને મુક્ત સાહસ સંઘના એક રાજદારી સભ્ય તરીકે વર્ણવ્યું હતું અને જણાવ્યું હતું કે એ એવું છે. એ સિવાય એમાં બીજું કશું નથી.

મુક્ત સાહસ સંઘના સ્થાપક શ્રી એ. ડી. શ્રોફ એવી ટીકા કરી હતી કે અખબારની ધારાસભા અખચુ મતદારો દ્વારા સ્થાપ છે એ સંબંધમાં પ્રશ્ન યતાં પંડીત જવાહરે જણાવ્યું હતું કે શ્રી શ્રોફ એ વિષે સાચા છે પણ કમ નસીબી એ છે કે મતદારો શ્રી શ્રોફને સુટે એ શક્ય નથી. સંભવિત નથી.

લાઝોની અભણ જનતા જ ભારતનું ભાવિ નકકી કરશે

અભણ મતદાર વિશેની દલીલ કરવા નો અર્થ એ ચાલ કે ભારતમાં આવા પ્રકારની લોકશાહી ન જોઈએ એટલે એને અર્થ એ કે માત્ર ફેસીઝમનું શરણું સ્વીકારવું

આ ફેસીઝ્ટ માગના આરંભ છે. લે.કશાહી અને સ્વતંત્રમની વાતો કરવી પણ મતદારો સામે માર્ગે જવા જેટલા સાધ્યા નથી, છુદ્ધિયાળી નથી. એ ભૂમિકા પર એ સ્વતંત્ર સામે વારસત માં વાંધો લેવો અને એટલા માટે એ મતદારો પર શું પોતાનો માર્ગ લાદવો?

સ્વતંત્ર પક્ષને તમે ગંભીર રીતે મત પર લો છે કે કેમ એવા પ્રશ્નના જવાબમાં પંડીત જવાહરે જણાવ્યું હતું કે હું એને ખુબ જ ગંભીર રીતે લઉં છું, પણ ને એને ગંભીર રીતે લેવો નથી લાગતા તે રાજ્ય છે. એ હું જોઈ શકું છું, તેઓ એને જોઈવત અંશ એક માત્ર લેખે છે.

આર્થિક કાર્યક્રમ

સ્વતંત્ર પક્ષના આર્થિક કાર્યક્રમ વિષે પ્રશ્ન યતાં પંડીત જવાહરે જણાવ્યું હતું કે હું એ પક્ષને ગંભીર રીતે મત પર લઉં છું પણ એનો આર્થિક કાર્યક્રમ નો સુધી હું સમજી શકું છું તે સુધી મુક્ત સાહસ સંઘના કાર્યક્રમ સિવાય એમાં બીજી જ સ્વતંત્રતા છે. એ એક કમનસીબી છે કે માત્ર રાજ્યજન નહીં પણ એમના પક્ષમાં ને જીવન લોભા જોડાયા છે તેઓ હજુ ૧૯મી સદીની જવાહર નીકળ્યા નથી. અદ્યતન રાજ્યજના મુજબ ૧૯મી કે એના કરતાં પહેલાં સમયમાં હોય.

૧૫ પ્રધાન પંડીત જવાહરે સ્વતંત્ર પક્ષના હિમાયતીઓએ કરેલા નિવેદનોને જીવના જમાનાના પોષના દરમિયાને એવા વર્ણવ્યા હતા અને જણાવ્યું હતું કે આ હિમાયતીઓ કાંઈ દલીલ રજૂ કરતાં નથી. આથી એઓ સામે દલીલો કરવાનું પણ રહેલ છે.

પંડીત જવાહરે આ વિધાનના સમર્થનમાં ગોવર્ધન વિશે શીરંગી સત્તાએ શું જાણ આપ્યો તેનું ઉદાહરણ રજૂ કર્યું હતું અને જણાવ્યું હતું કે થોડા વરસ પહેલાં ભારને ગોવાનો પ્રશ્ન લેવા થયો ત્યારે શીરંગી સત્તાએ

જવાબ આપ્યો કે ગોવા બાબતમાં તે પોપે ૧૪મી સદીમાં અમને દરમિયાન કર્યું હતું. ૫૦૦ વર્ષ પહેલાં પોપથી અપાયેલા આ આદેશ બાબતમાં મારે શું દલીલ કરવાની? તમે સ્વીકારો કે ન સ્વીકારો પણ તમે પોપના આ દરમિયાન સામે દલીલ કરી શકો નહોં. મારી મુશ્કેલી પણ સ્વતંત્ર પક્ષ તરફથી ને જનના આદેશ-દરમિયાને સ્વતંત્ર પક્ષના પોપ અને પોપ નેવા તરફથી પ્રકટે છે તે અંગેની છે. તેની સામે દલીલ કરવાનું મુશ્કેલ છે. આબાગી કરવી એ કંઈ દલીલો નથી.

આપણે જરાયે ઉકળાટ વિના બધી બાબતોની શાંતિપૂર્વક ચર્ચા કરીએ. જો ભારતની જનતા કાંઈ કરવા માંગતી હશે તે સ્વતંત્ર પક્ષ કે કોંગ્રેસ પક્ષ કે કોઈ પણ પક્ષના સુચન સિવાય કરશે.

એક પ્રશ્ન : નામ પુરના કોંગ્રેસે અધિવેશનમાં પસાર થયેલા કરાવે પછી દેશના તમામ પ્રમાણાતી ઝોનિ એમા યમને રચેલા અને જેની પાસે મોટું નાણા બંડોળ પણ છે એવા સ્વતંત્ર પક્ષના પક્ષકારને ત્રીલી લેવા તમે શું કરવા ઇચ્છો છો?

શ્રી નહેરૂ : મોકક્સ આ હકીકત મદતની છે. ઘણા 'સન્નજનો' હાંમત પૂર્વક આ 'પ્રત્યાષાતને' ટોઝ આપે છે, પણ દેશના કરોડો અભણ લોકોને પણ આ વિશે કાંઈ કહેવાતું છે. ભારત રાષ્ટ્રને એ મોટામાં મોટા વર્ગ છે. તેઓ ભુલ કરશે તે સુધારશે પણ અંતિમ નિર્ણય તેમણે જ કરવા નો છે.

ઉશ્કેરાયા વગર સાવચેત બનીએ

આ બાબતમાં આપણે બીન-જરૂરી રીતે ઉશ્કેરાય જવાની જરૂર નથી, માત્ર આપણે સાવચેતી રાખવી પડશે.

સંપ્રાપ્તિ કારણોને લઈને તેમજ રાજ્ય પ્રત્યેના મારા મહાન આદર અને સ્નેહને કારણે હું કોઈ પણ પ્રકારની દલીલોમાં પડવાનું પસંદ કરીશ નહોં. આમ છતાં કોઈકવાર એમને જવાબમાં ને કાંઈ કહેવા જેવું હશે તે મેશક થીશ જ. મેં એમનાં બાપણો ખ્યાનપૂર્વક વાંચ્યાં છે અને કોંગ્રેસ વિષેના એમના અભિપ્રાયો સિવાય અમણે કોઈ દલીલ કે દરખાસ્ત

કરી છે કે કેમ તે હજુ મારે થોડી કાઠવાની છે.

વાઘની વાત

રાજ્યજના પક્ષ પાસે કોઈ ચોખ્ખા નથી એવી કોંગ્રેસની ટીકાઓના જવાબ માં રાજ્યજને ને વાઘની વાત કરેલી એનો ઉદ્દેશ્ય કરતાં શ્રી નહેરૂએ કહ્યું કે રાજ્યજ બારે ટીખળી માણસ છે; એટલે ને વાઘની વાત છે. એ વાઘ નો તેઓ ચિકાર કરવા માગતા હતા. સંભવ છે કે એ વાઘને સ્વતંત્ર પક્ષની કચેરીમાં પૂર્ણ હોય. (હાસ્ય) આ બધું ચુંચવાડા બરેલું છે. કોઈ પણ પ્રકારની નકકર હાંકતો વિના આ બધો ઘોંઘાટ થઇ રહ્યો છે. સ્વતંત્ર પક્ષનો શો કાર્યક્રમ છે તે હું જણ્યો નથી. પણ હું તે જણવા માગું છું.

મેં જણાવ્યું છે કે હું સ્વતંત્ર પક્ષ ની રચનાને આવકાં છું, કારણે કે લોભા આ બધી બાબતોની ચર્ચા કરે અને દલીલો કરે એવું હું ઇચ્છું છું. આપણને જીવંત લોકશાહી જોઈએ છે, મરેલી નહોં, પરંતુ સખત ભાષા સિવાય હું કશું પણ સમજ શકતો નથી. બ્યારે હું એનો કાર્યક્રમ શો એવું પૂછું છું ત્યારે કોઈ વાધ પુછતો

હોવાની અથવા તે એવી બીજી વસ્તુ જો જણાવાય છે. હવે મારે એ મારે શું કહેવું? આ બધું અસાધારણ છે.

ગુસ્સો કર્યા વગર કહો

રાજ્યજનાં અન્ય મતબંધોને લખતાં પ્રશ્નના જવાબમાં શ્રી નહેરૂએ કહ્યું કે રાજ્યજનો દરમિયાને અને ઉચ્ચ નેતાં સહજું એમને મારે યોગ્ય છે એટલું જ હું તો કહી શકું. પછી એ ને કાંઈ કરે છે એ બધું તર્ક વૈચ્ય હોય કે ન હોય. આમ છતાં હું આશા રાખું કે આટલા મહાન અનુભવો અને હકાવણુ ધરાવતા રાજ્યજ એમના બાપણો ગુસ્સે બરાબને ન કરે.

અમેરીકામાં રંગભેદ

નોબેલ પુરસ્કાર વિજેતા અને રાષ્ટ્ર સંઘના અંડર સેક્રેટરી અમેરીકન નિઝે ડો. રાફ્ બંચ અમેરીકાની વૉલકન ની વેસ્ટ સાઇડ ડેનીય કલેબના સભ્ય થઇ શકતા નથી.

ડો. રાફ્ બંચે જણાવ્યું છે કે કલેબના પ્રશ્નને તેમને જણાવ્યું છે કે નિઝે અને પશુડીયાને કલેબના સભ્યો તરીકે નોંધવામાં આવતા નથી. શ્રી બંચ તેમના પુત્રને ટેનીસના ક્લિક્ષ માટે આ પંખાડારી કલેબમાં સાખ કરવા મામતી હતા.

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ !

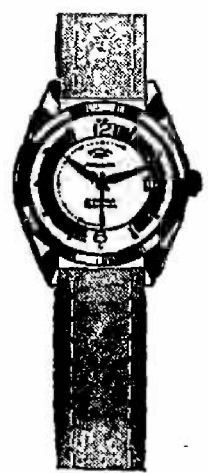
સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડીયાળ !

૧૭, ૨૨ અને ૨૫ બજુલનાં
એટોમેટીક કેલેન્ડર.

- * રોમર
- * શેટરી
- * લેકો
- * ડસર

વિગેરે દરેક ભતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયજમા વિ.
તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન : ૮૩૫-૨૬૦૨

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.

૪૪, મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

આફ્રિકા કહે રસ્તે જાય છે?

આફ્રિકામાં રાષ્ટ્રવાદ જાગ્રત થવા સાથે આઝાદીની તમન્ના આફ્રિકનોમાં વધતી જાય છે. તે સાથે પશ્ચિમનાં મહારાજ્યો અને અમેરીકા પણ હવે આફ્રિકામાં પોતાની લાગવગ પ્રસારવા—વધારવા અને એ રીતે પચદ્દેશી રાખવા માટે આફ્રિકા તરફ દાઢ વધુ પ્રમાણમાં ધ્યાન આપી રહેલ હોઈ આફ્રિકાની શુભેચ્છા—મીત્રાચારી મેળવવા આફ્રિકાના દેશોને આર્થિક મદદ આપવા નાણાં મંચળી ખુલ્લી રાખવા લાગ્યા છે. પ્રમતિને સામે એ લોગીમ ક્ષેત્રમાં માનવ અને યંત્રાની મદદ આપવાની પણ હારે ઉદારતા બતાવી રહ્યાં છે. સોવીયેટ રશીયાએ ધીરેધીરે આ રીતે આફ્રિકામાં પગ પેસારો કરવા માંડ્યો છે. સ્થાનિઓના શકેતશાદ હેઠલ સેલારી મોરખાની મુલાકાતે ગયા ત્યાં સોવીયેટ સંઘે તેમનું જલ્પ સ્વાગત કર્યું અને રશીયાએ ઈયાગીપીયા સાથે વેપાર કરાર કર્યા વગરનગ પોણા ચાર કરોડ પાઉંડની ત્રાપી મુલતની લેાત નામના વ્યાજ આપી.

ઉપરાંત એ રીતે આ બાબમાં એક રશીયન ટોટલિટલ ચાલુ છે તેને બધી જાતનાં તથીબી સાધનો મક્ત પુરાં પામવાની, એ રીતે આ બાબમાં એક દબ્બર વિલાયોગિન ઈષ્ટી સાથે શીલાણુ લઇ શકે એવી આબુતીક સર્વ સાધન સબ્બ દાઈ મુકલ માત આધી આપવાની ઉદારતા બતાવવા. ઉપરાંત ઈયાગીપીયા ના મુલેતશાદ, હેકલ સેલારીના અગત ઉપયાગ માટે ફાંક મોડું વીમાય પણ લેટ આપ્યું અને ઈયાગીપીયાની આ રીતે સોવીયેટ સંઘે શુભેચ્છા સદાવતુતી અને ઈયાગી મેળવી.

હાલ વિશ્વ મુદ્દ પદેલાં ફેસીસ્ટ ઇટાલીએ એપીરિનીયા ઉપર આક્રમણ કર્યું ત્યારે હેકલ સેલારીને ક્ષિટને આશ્રય આપ્યો હતો. અને બીજા વિશ્વ મુદ્દ દરમ્યાન અને તે બાદ પણ ઈયાગીપીયાના મીત્રાચારીની માંડથી બાધી રાખવા માટે તેને દરેક જાતની મદદ આપી હતી. પણ સંબંધ છે કે પ્રમતિના આ યુગમાં ઈયાગીપીયાને એ મદદ આપી પડી હોય. અને તેથી તેણે મદદ મેળવવા સોવીયેટ તરફ નબ્બર માંડતા સોવીયેટ સંઘે એ તક ઝડપી લીધી.

ક્રીટને પણ આફ્રિકાની સદાવતુતી શુભેચ્છા ટકાવી રાખવા આફ્રિકાના કેટલાક દેશોને તુર્તમાં જ આઝાદ કરવાની બાત્રી આપી તેમને સ્વશાસન ને રસ્તે આગળ વધાવો, આમ આફ્રિકામાં સંરચાનવાદ અને સામ્રાજ્યવાદ નો અંત નજીક અને નજીક આવતો જાય છે તે સાથે ઉપર જલ્પાબ્ધુ તેમ આફ્રિકામાં સોવીયેટ સંઘ પણ પોતાની લાગવગ જમાવવા હવે સામ્રાજ્યવાદના શુભા જાણીતા રસ્તે આગળ વધી રહ્યું છે. કારણ સામ્રાજ્યવાદના ઇતિહાસ ૨૬ છે કે સામ્રાજ્યવાદના પાયા વેપારી કરાર, વેપારી મદદ, આર્થિક સદાય ઉપર મંડાયા હતા અને એ પાયા ઉપર જ સામ્રાજ્યવાદની ઈમારત ચલુક હતી. ગમે તે હો પણ આ ઇતિહાસ કલ્પન નાથ છે!

અને હવે અમેરીકા

અને હવે અમેરીકા પણ આફ્રિકા માં રસ લેવા લાગ્યું છે. સોવીયેટની લાગવગ વધતી આટલાવગ પશ્ચિમનાં રાષ્ટ્રો માસેતુજાર અમેરીકાને આફ્રિકા માં વધુ પ્રમાણમાં રસ લેવા હવે ઉત્તેજીત કરી રહ્યાં છે. રાયલ આફ્રિકન સેસાપટીના વાઈસ ચેરમેન અને ક્ષિયારા જેન્ટલ ત્રી. ક્રીયાન એકટોનાર્ક ખુલા જલ્પોયા ધોણ્યા કરી છે કે આફ્રિકામાં હવે અમેરીકા વધુ પ્રમાણમાં રસ લેવું સાય વધુ રોકાણ કરવા પ્રેરાય એવા પગલા લેવા જોઈએ.

કારણ જો પશ્ચિમી દુનીયા આફ્રિકા ની આર્થિક જરૂરીયાત નહિ પીછાળે તો સોવીયેટ સંઘ કાઈ પણ જાતની શરત વિના આફ્રિકાને આર્થિક મદદ આપવા કુદી પડશે અને આ મદદ લેવા તે આફ્રિકાને અનેક જાતનાં પ્રલોભન આપશે.

અને તેથી આફ્રિકામાં હવે આ જાતનો ખુમ રસ લેવા આપણે અમે રીકાને સમજાવવું જોઈએ. ઉત્તેજીત કરવું જોઈએ. આફ્રિકાની જાળમાં અજાત રહેવાનું હવે પાલવે તેમ નથી એ સત્ય આપણે અમેરીકાને સમજાવવું જોઈએ. આમાં અમેરીકાને પણ લાજ છે. કારણ આફ્રિકા કાયા માલનો બંડાર છે. ઉપરાંત અમેરીકન માલ માટે આફ્રિકા મોટી મારકેટ છે. અને આ રીતે અમેરીકાની આર્થિક બંદેતરીમાં આફ્રિકા ખડુ જ મોટો અગત્યનો ભાગ બનવી શકે તેમ છે.

અમેરીકાને કાયા માલની જરૂર છે. અલખન તેની પાસે કાચો માલ છે. પણ જોઈએ તેટલા પુરતા પ્રમાણમાં તે નથી એટલે અમેરીકાએ તે માટે આફ્રિકા તરફ ધ્યાન આપવું જ જોઈએ અને આફ્રિકા પણ દબ્બુ ખીસતો ખાંડ હોઈ તને પાણીના સગવડની વ્યવહાર ની, ખેતીવાડીના ક્ષેત્રના ખુબજ સુધારા વધારા કરવાની રીતનાં જાડુ જ જરૂર છે. અને અમેરીકા આ દીશમાં આફ્રિકાને મદદગર ઘણ પડે તેમ છે.

સંરચાનવાદના અવશેષ

આફ્રિકામાંથી ઉપર જલ્પાબ્ધુ તેમ સંરચાનવાદ આસ્તે આથમતો જાય છે. છતાં દબ્બુ સંરચાનવાદના અવાઈ ગયેલા પાયા ખુણા કાઢવાનું સમારવાનું કામ પણ પશ્ચિમનાં કેટલાક રાષ્ટ્રોએ ચાલુ રાખ્યું છે. ક્રાંસના પ્રેસીડન્ટ જનરલ ટ્રીમન તાજેતરમાં માડાચાકર ગયા હતા. ત્યાં આફ્રિકન સરકારો— મુખીયા— પ્રધાનમંત્રી મળી વાતચીત કરી, ક્રૂન્ય સંરચાનવાદ પ્રત્યેની વકાદારી જાગ્રત કરી હતા. તદાસ માટે આર્થિક મદદ આપવાની બાત્રી આપી ફેન્ય સામ્રાજ્યવાદ સાધેની તમન્ના માર મજબુત બતાવી હતી. એ મંત્રામુખા હાબર રહેલા ક્રાંસના પ્રધાન મો. જેકસ સોરરેટએ જલ્પાબ્ધુ છે કે ક્ષિટન, ક્રાંસ, જેલ્પાબ્ધુ અને યુરોપનાં અન્ય જો રાજ્યોનાં સંરચાન આફ્રિકા માં હોઈ આફ્રિકામાં ક્ષિત સંબંધ હાય તેમણે લેમા મળી આફ્રિકા માટે એક જ પોલીસી અખતવાર કરવી અને એ પોલીસીને જ આફ્રિકને સવાલોના ઉકેલ લાવવો. આનો સારંશ એ જ કે આફ્રિકામાં યુરોપી સંરચાનવાદના અવશેષ ટકાવી રાખવા. યુરોપી

રાજ્યોએ સંયુક્ત રીતે એકમતે કામ કરવું.

જેલ્પાબ્ધુને જો કે સમયનાં એધાણુ પિછાણી તેનાં આફ્રિકન સંરચાનોમાં રાજકીય સુધારા કરવાની તેમને આગળ વધારવાની વાતો કરવા મંડ્યું છે પણ પોટુઆલનો દબ્બુ જાણી ઇસ્વીમન પૂર્વેની સદીમાં જ જાવું હોય તેમ આ જાળમાં મૌન રહે છે અને પોતાને ત્યાં વધુ આલખેલ હોવાનું મનાવવા માગે છે!

આમ આફ્રિકામાં જોક જાણુ તન તંત્રાની બાવનાજાગતી જાય છે— બીજા જાણુ આફ્રિકામાં લાગવગ ફેલાવવા સોવીયેટ સંઘ જરી પુરાણી સામ્રાજ્યવાદી નીતિ જાવતી કરી પછાત આફ્રિકન દેશોનું ખેરખાં બની તેમનો ઉદારક બનાવેના સ્વાય સજો છે. આર્થિક સ્થિતિ જ્યાં પણ રહેજ નયળી દેખાય ત્યાં જોળ પર મંડાડા દોડી જાય છે. આ નીતિએ તે હવે સુદાન તરફ દોટ મુકી રહ્યું છે, અને આ રીતે નાઈલ ઉપર પ્રબુત સ્થાપવાનો ઇરાદો સેવે છે.

આફ્રિકામાં હાલ આગળ શુદ્ધાં શુદ્ધાં બળા શુદ્ધી શુદ્ધી મુરારદી કાગ કરી રહેલ હોઈ આફ્રિકાની અગત્યતા અગાઉના કાઈ પણ સમય કરતાં આજે અનેકઘણી વધી અઈ છે.

હમણાજ આવેલ શીપમેન્ટ

ફરેક જાતની અગરખતીઓ જેવી કે "ત્રણ રોજ" જેટલે ઓઢ ઇન્ડીયા, અસોકાદરગાર, સુમધી રાણી, આમેલી, હતા મગેશકર, વાંસંતી, કબ્બુ દરગાર વિગેરે. અમારા પ્રાઈવલીસ્ટ માટે લખો. (અમે ફક્ત દોઈની બનાવટનીજ અગરખતીઓ રાખીએ છીએ.)

<p>લીલું આડુ ૬ પેની રતલ લીલી દળદળ શી. ૧-૦ "</p>	<p>માલ બરોખર પેક કરી ચઢાવીશું.</p>
<p>આંબા દળદર શી. ૧-૦ "</p>	<p>ઓઢર સાથે પસા મોકલવા વિનંતી છે.</p>

અમે નીચેની વસ્તુઓ ઠાઈરેક્ટ ઇમ્પોર્ટ કરીએ છીએ.
માલ સારો અને કીડાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઈસ લીસ્ટ માટે લખો :

શોલા ચણા, ગદામ, એલચી, પૌવા, મમરા, સેન્ટેડ સોપારી, કાચી સોપારી, શેકેલી સોપારી, જોળ, આંબલી, કચેલો, દોંસ, મસુર, ફરેક જાતની દાળો, ચણાનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીયેર, વરીપારી, ઝરૂ, લવંચ, મેથી, રાખ, અજબો, સુવા, હીમેજ, ઘાણુ, ઘાણુ દાળ, આખા મરચાં, નારીયેળનો જુકા, રાજમરો, ખસખસ, દળદળ, વિગેર.

K. HARIBHAI & SONS

(PTY) LTD.

Direct Importers : Wholesale & Retail Merchants.
81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.
Telegraphic Add. "BHAISONS"

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણુના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત ફેબરેશન નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટનસ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીડાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધીરુબાઈ પી. નાયક

પુસ્કીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જવરાજ એજન્ટ

હોંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ટ્રિવિયાઈ અગર જમીન માગે મુસાફરી કરવા ઘેર ઘડાં અમારી મારફતે હુમલ કરો.

ઈન્ડીયા, આન, ચોરી, ફ્રાન્સ, અસરમાત, પેટરબાસ, વિગેરેના વીમા અને વતરાની આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, દિસાળના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ સ્વીચરન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કોઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ચાસ્કૂલીયા અને ચોઈશાવર ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અળખ, લીલી અળખ, રતાળ અને સુરણની ગ્રોસમ ચાલુ છે. આહુ પેની ૮ રતલ, લાસણુ શી. ૧-૩ રતલ.

પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન જનર માન, ચોસ્ટેન જુડ. બાસ્કોટ ગોલ યી. ૧૦-૬ લાંબી અને રકવેર બાસ્કોટ શી. ૧૧-૧ ડબલ.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને જલજબન કોંગોના ચોરડરો લપર પુરવ મ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ ક્લાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. G. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

વેલ્ફ્રમ જુટ, ડાઈર્નીબ્રુમ જુટ, વોઈરોબ, ડરેસીંગ એસ્ટ, સાઈડ વોઈ કોફીસ ટેસ્ક, છુક કેસ, ટેબલ, તાલ ઈફાયલ લાયે જરીદી સકસો. બંને પધારી લાભ લેવા જુકસો નાંક.

—બોક્સ, ટેબલ અને ક્રીચન હરેસર—

એ હમારી ફેબરેશન નીચે તઈયાર થાય છે. તેના સ્ટોક હમેસાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોહા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.

PHONE 33-4691.

BOX 2526.

હોંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્ડિયુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી બલભાઈ રૂસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન - નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.

રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન:

ઓફીસ : ૨૫૮૪૫

રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

અહીંસાનો આદર્શ હીંદ માટે જોડલો જરૂરી હતો એટલો જ અમેરીકાના લોકો માટે પણ જરૂરી છે અને એજ કારણે રશીયા માટે પણ જરૂરી છે.

થોરો ટોલ્સટોય અને ગાંધીજી-૧

અહિંસાનું શાસ્ત્ર શોધનાર ત્રિપુટી

થોરો ટોલ્સટોય અને ગાંધીજીની ત્રીપુટી કે જેમની રચનાઓ અને સંશોધન દ્વારા આને હીંદને એવું એક યજ્ઞ મળ્યું કે જેને મળ્યુત કરી હીંદ અહિંસા દ્વારા સ્વરાજ્ય મેળવ્યું.

ગાંધીજી સાધના મારા જીવન ભરના સંબંધને લીધી થોરોને જાણવાનું અને પીઠાનવાનું સદ્ભાગ્ય મળ્યું હતું.

૧૯૨૦માં જ્યારે અહિંસા અને અસહકારની નો જીવણ દીર્ઘમાં શરૂ થઈ હતી તેમાં મામ ભેવા દું પર બાર અને મિત્રોને યુદ્ધી ગાંધીજી સાથે ભેગાં. જ્યારે દું સાબરમતી આશ્રમ માં ગયો ત્યારે તેઓ પોતાના અખીલ હીંદના પ્રવાસમાં હતાં. જ્યારે તેઓ પાછા ફર્યા ત્યારે મને તેઓએ પ્રુજ્યુ "તમે લખી શકો છો ?" મારો જવાબ હતો કે મેં "દહ સુધી કોઈ દીવસ ભેગો લખ્યા નથી. આમ છતાં ગાંધીજી ત્રણ ચાર દલાકમાં અહિંસાના આદર્શ અને સકીયતા પર એક નિબંધ લખી આપવાની આજ્ઞા કરી, મારે માટે આ એક સાવ જ નવો વિશય હતો. અહિંસા અને અસહકાર વિગેરે ચીજો મારે માટે સાવજ નથી હતી. આથી દું પ્રુજ્યુ જ મહારાષ્ટ્રે. બાપુના જોરમાં પાસે જ એક નાનું સરખુ પ્રસ્તાવલ્ય હતું કે જેમાં ખીજોખીચ આદિદાથી લાવેલા પ્રતો બર્નો હતાં. આ પ્રસ્તાવો મેં ઉપયોગ શરૂ કર્યો. એક નાનું ચોપાનીયુ મરે દાથે ચડ્યું. આમાં થોરોએ કાપદા બંધ વિશે પોતાના મતો આલેખ્યા હતાં. આ પ્રસ્તાવ કાપદેસર રાખી નહોતુ શકાતું એ એક ગુન્હો મણાવો. એમાં પ્રથમ વાક્ય જ એ હતું કે, "જે સરકાર જોહામાં જોહી સત્તા વાપરે તે સારા માં જારી સરકાર છે." આનો અર્થ એ થાય કે અને જ્યારે આ આદર્શ આપણે અમલમાં યુદ્ધીએ ત્યારે મને (થોરોને) લાગે છે કે "જે સરકાર સત્તા જ નથી વાપરતી તેજ સારામાં જારી સરકાર છે."

આ દરમિયાને મેં શરૂઆતમાં ઉપયોગ કરી મારો નિબંધ લખ્યો અને બાપુજીને આપ્યો. આ આપા પછી ખીજે જ દીવસે બાપુજી પોતાના લાંબા પ્રવાસે ઉપડ્યા. મેં એક અદવાડીમાં નાદ મને ગાંધીજીનો એક પત્ર મળ્યો અને જણાવ્યું કે મારો નિબંધ લખ્યો ગયો છે અને વધુ લખાણ મારી પાસેથી કરાવવા તેઓ ઇચ્છે છે. આ નાદ થોડા જ દિવસમાં મને તાર મળ્યો કે મારે દીલ્હીમાં જોમને મળવું.

બહુજ સરખાપણુ

થોરોના લખાણોનો જે અભ્યાસી હતો એને મને બતાવ્યું કે ગાંધીજીના અને થોરોના વિચારમાં કેટલું સરખાપણુ છે. બન્નેની કોઈ ખાસ રીત નહોતી છતાં બન્ને મહાન વિચારકો હતાં. બન્ને સત્યનું સંશોધન કરતાં અને સત્યને આચારતા. ફક્ત શીખો-સોશી તેમને સંતોષતી નહોતી. તેમની સત્યની ભુખ અમાધ હતી. તેમજ બન્નેને સકીય પમલુ બરવાની તમલા હતી. બન્નેનું જીવન વર્તમાન માટે હતું બનીબની તેઓ ચિંતા નહોતા કરતાં. બન્નેને નાના કાર્યોમાં રસ હતો મોટા મોટા વિશાળ કાર્યો તેમને કદી આકર્ષતા નહોં. થોરો સમયને ધણુ મદત આપતાં છતાં એમ લાગે છે કે તેઓ આરામમાં પણ ઠીક ઠીક સમય માળતાં. જેઓ ગાંધીજીની મુલાકાતે જતાં તેઓને એવો અનુભવ થતો કે તેમને મળવા શિવાય ગાંધીજી ને ખીજી મદતવનું કાંઈ જ કામ નથી. તેમના પર કાંઈનું દબેશા દબાણ અને તેમને મથે કેટલીએ જવાબદારીઓ હતી, છતાં એક નાના કાર્યને પણ મદત આપતાં.

થોરો માટે એમ કહેવાતું કે તેઓ જાપાને બહુ મદત નહોતા આપતાં અને તેથી બહુ વાંચતાં નહોં. કારણ તેમને સાહિત્ય અને સત્ય તરફ ધણુ જ ભાવ હતો. આમ છતાં તેઓ ધણુ સમાચારો અને બનાવોથી માહીત

લેખક :
ખ્યારલાલ નયર

માર રહેતા. ગાંધીજીનો પત્રકારો તરફનો અણુમો ધણુ જાણીતો છે. આથી તેઓ પણ જાપાઓ વાંચવા માં જોહામાં જોહો સમય આપતાં. આમ છતાં તેઓ બધા બનાવોથી જોટલા માહીતગાર રહેતા એટલા બાગેજ કોઈ રહેવું.

સ્વેચ્છાએ ગરીબી

થોરો અને ગાંધી સ્વેચ્છાએ સ્વીકારેલી ગરીબીમાં માનતા. જેમ કાપદા બંધની નીતી જોમને થોરો પાસેથી મેળવી હતી તેમજ ગરીબીનો સીદ્ધાંત પણ જોમને થોરો પાસેથી મળ્યો હતો. થોરો માનતાં કે માલ મીલકતથી માનવીની નિર્ણય શકતી અને સ્વમાન નખ્યુ પડે છે. જીવનની ધણી જરૂરી ચાતો જેની આને આપણે આવશ્યકતા ગાની ભેંજા છીએ. તેમાંથી ધણુ વચર ચાલી શકે છે અને તે માનવીની ઉજતીમાં બાધક રૂપ છે. ગાંધીજીએ આ સિદ્ધાંત સ્વીકાર્યું અને એક પગલુ આમળ વધા અને કહ્યું કે માલ મીલકતનો સંત્રદ એ પાપ છે. એકજ વસ્તુ છે કે જે આપણે બધા સાથે ભાગીદારી માં સ્વીકારી શકીએ અને તે જોહામાં જોહો સંત્રદ. જેને પોતાની માલ મીલકત વધારતી હોય અને સંત્રદ કરવો હોય એને ખીજીએને હુટવા પડે અને સત્તા પણ વાપરવી પડે.

થોરો "આત્માના વૈભ" તરીકે પ્રખ્યાત થયા હતાં. લોકો તેમની પાસે પોતાના હૃદયને યાલવતાં અને પાપનો ઈકરાર કરતાં. બાપુજી માટે પણ એજ ખીના હતી.

તેમની વાણીમાં પણ ધણુ સરખાપણુ હતું. ગાંધીજીના વિચારો સાથે કેટલું સરખાપણુ છે એ નિચલા વાક્યો આપણને બતાવશે.

થોરો કહે છે, "પમ જેવું એક પણ ખીજી બરોસા પાત્ર સાધન પ્રવાસ માટે નથી. બને ધીમુ હોય છતાં." ખીજી વાક્યો પણ ઠીક. થોરો કહેતા. "શીખોસોદર બનવુ એટલે ફક્ત વિચારોમાંજ રમવુ બસ નથી પણ વિચાર યુજ્જળ આમાર કરી જીવન પડવું જોઈએ."

ગાંધીજી કહેતાં, "ફક્ત સત્યની કાંઈજ કીમત નથી પણ સત્ય જ્યારે જીવનમાં પચાવી જોને માટે જન આપવાની તબ્યારી રાખીએ ત્યારે જ તે દિવે છે."

થોરો કહે છે, "જે સરકાર માનવી ને વચર કારણે જ નેલમાં પુરે તેવી સરકારમાં સત્ય પ્રિય માનવીનું સ્થાન નેલમાં છે."

ગાંધીજી કહે છે, "ખરાય સરકાર ના રાજ્યમાં સામપ્રિય સી અને પૂરજ માટે નેલ સીવાય ખીજે ક્યાંય સ્થાન નથી."

થોરો કહે છે, "સવાલ એ છે કે, તમે ઇશ્વરના કાપદાને અનુસરો કે માનવીના કાપદાને."

ગાંધીજી કહે છે, "જ્યારે માનવી નો ધરોલો કાપદો ઇશ્વરના કાપદાનો લંઘ કરવાનું કહે છે ત્યારે મનુષ્ય માત્રની દરજ તે કાપદાનો બંધ કરવા ની છે."

થોરો કહે છે, "જ્યારે સરકાર કાપદાને ઠોકરે મારે છે ત્યારે જે કાપદાને અપનાવે છે તેજ ખરો કાષદા અને કાનુનને ચાહનારો છે."

ગાંધીજી કહે છે, "એક સત્યાગ્રહી વિશે એમ લાગશે કે એને કાપદા અને કાનુન માટે કાંઈજ માન નથી પણ અંતમાં દેખાશે કે કાપદાને સૌથી વધુ પ્રમાણીકપણે જોજ માને છે."

થોરો કહે છે, "ટેક્સ ઓશીસના અમલદારો મને પૂછે કે મારે શું કરવું તો હું કહીશ 'તમે રાજનામુ આપી દો.' ૧૯૨૨માં જ્યારે ગાંધીજીને ૭ વર્ષની જેલ દેશ પ્રોહના ગુન્હા માટે કરવામાં આવી હતી ત્યારે તેમને જજને કહ્યું હતું કે, "તમને બધાને જે એમ લાગતું હોય કે હું નિરોપ છું તો તમારે માટે એજ જ ઉપાય છે કે તમે દેશ-માંથી છુટવા તમારા દોહાંજોનું રાજનામુ આપી દો. પણ જે તમે એમ માનતા હોય કે આ દેશના કાપદાઓ સારા છે તો તમે મને સખત શિક્ષા કરો."

થોરો કહે છે કે; "દખરો નહી સો નહી દસ નહી પણ એકજ એવો સત્ય પ્રીય માનવી આ ખંડમાંથી બહાર આવે અને ગુલામોની પ્રધાનો બંધ કરે અને બધા અન્યાયો સામે

ચો. ધો. ૫૪૬૦ -- ટેલીફોન ૩૩-૫૬૨૦

ટેલીગ્રાફ એડરેસ: "બગતકો"

બગત બ્રધર્સ (પ્રો) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રાટ,
એ હા ની સ બ ગ'.

હોલસેલ અને રીટર્નલ અર્ગન્ટ અને ઇમ્પોર્ટર્સ

ખાસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઇંગ્લીશ ટ્રાસરી, દેશી માથામાં નાંખવાના જાત જાતના તેલો-અત્તરો, સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એલ્યુમીનમના વાસણો-કાચ અને ગ્લાસટીકની બંધીઓ-કેરમીકાડ અને સ્ટાઇકર તથા ખીજ અનેક દેશી ચીજો છીકાચત બાવથી મળશે.

માથુ ઉચકી નેકને મહેલ ખનાવે તો અમેરીકામાંથી ગુલામી પ્રયાનો નાશ થાય."

ગાંધીજી કહે છે કે, "સત્યાગ્રહમાં સંખ્યાને કાંઈજ મહત્વ નથી જો એક સાચો સત્યાગ્રહી હોય તો તે અન્યાય સામે જીવ મેળવી શકે છે."

કર બંધી

ગાંધીજીની કાયદા બંગની ચળવળ માં ચેરોના એક પગલાને વધુ મહત્વ આપણુ હતું અને તે "કર બંધી" ચળવળ, જે કે અન્નેના આ ધારાના વિચારો અને સિદ્ધાંતોમાં થોડો ફરક છે.

ચેરોએ કાયદા બંગની હડતમાં અસહકારને સૌથી વધુ મહત્વ આપ્યું હતું. ન્યારે ગાંધીજી સત્યાગ્રહને સૌથી વધુ મહત્વ આપતાં. તેઓ માનતાં કે કાયદા બંગની ચળવળમાં ચેરોનાં

દુઃખ અથવા ગ્રેમ ખતાવી સામાના હૃદયનું પરિવર્તન કરવું જરૂરી છે. આ માટે ગમે તેનો ત્યાગ અને દુઃખ ઉઠાવવા માટે સહર્ષ તથા સહયોગ જોઈએ. સત્યાગ્રહનો એક બાગ એટલે કાયદા બંગ છે. ફુનીયાના સવાલોને ઉકેલવા તે કેટલો સમર્થ છે તે જાણવા તેમને પ્રયોગ કર્યો હતો. કે જે પમજી ચેરોએ નકોતું બન્યું."

ચેરોએ અસહકારની ચેતાની ચળવળ દરમ્યાન લોકો અને સ્વતંત્રતા માટે તેમને ઘણો ગ્રેમ વ્યક્ત કર્યો હતો ન્યારે ગાંધીજીએ બધાની ઉપર સત્યતા ગ્રેમને રાખ્યું હતું. ખ્રીડીશ સત્તા સામેની જોયેલી હડત ચેતાના ૩૦ કરોડ બાંધ બેનોના દુઃખો જીવન અને પતીત દશા જોષ્ટને શરૂ થઈ હતી. અને તેમાંથી જ તેમને બળ મળ્યું હતું—(અધુરું)

નો ખર્ચ ૪૦ લાખ પાઉંડ સ્ટર્લિંગ આવશે અને દરેક વિમાન ૧,૭૦,૦૦૦ પાઉંડ સ્ટર્લિંગનું બનશે.

દરિયાએ પણ માઝા સુકી
ખંભાતથી બે ત્રણ માઈલ દુર રહેતો શાંત દરિયો હવે તો બપરૂપ બનતો. હોવાનાં ચિન્હો દ્રષ્ટિગોચર થવા માંડ્યા છે તાજેતરમાં ખંભાતના દરિયામાં જે બરતી આવી તેણે પ્રચંડ તાંડવ ખેલ્યું. તોફાની દરિયાના પૃથ્વી ૬૦ ફુટની ઉંચાઈએ ઉછળતા રાક્ષસી

મોઝમોએ દરિયા કિનારા પર ખારે નુકસાન કર્યું. શહેરની સડકની ધાર સુધી દરિયાનું પાણી ગાલીને પહોંચતા બંદર રૂંથણ પાસે ફુકાનો, ગોડાઉનો ધરાવતા વેપારીઓ અને ધમારતી લાકડાં તે સોમીયોમાં જબરાટ ફેલાયે હતા. પાણીના આ મદાકામ મોઝમનીના ડેમ્પડન બંદર પરનાં તોફાની મોઝમોને જુલાની દે તેવાં હતાં, આ તોફાની મોઝમોથી લાખો રૂપીયાનું નુકસાન થયું છે.

વચન બંગનું પરિણામ

ડરખનની સર જે. એલ. હુલેટ એન્ડ સન્સ લી. નામની પેટીએ ટાંચા નીકાની સરકાર ઉપર, કરારનો બંધ કરવાના આરોપ સર તુક્સાનીનો સાડા સાત લાખ પાઉંડનો દાવો કર્યો છે. આ દાવો દારેસધારમની હાઈ કોર્ટમાં ચાલી રવો છે. આ ઉપરાંત બીજી ૭૨ હબર પાઉંડનું ખાસ તુક્સાન મેળવવાની પણ વાહી કંપની તરફથી માગણી થનાર છે.

કેકટરી છે તેની સાથે ટાંચાનીકાની સરકારે ૧૯૫૩માં વાટાચાટ ચલાવી ટાંચાનીકામાં ખાંડનું ઉત્પાદન કરવા માટે કારખાનું નાંખવા દરખાત સુકી. વાહી કંપનીએ તે માન્ય રાખી એટલે પછી ટાંચાનીકાની સરકારે કહેવાય છે કે એ કંપની સાથે કરાર કર્યા, પણ તે બાદ ૧૯૫૭માં ફોઈ કારણસર આ કરારનો બંધ થયો. એટલે પ્રસ્તુત કંપનીએ ટાંચાનીકાની સરકાર ઉપર સાડા સાત લાખ પાઉંડની તુક્સાની આક્રિકામાં ખાંડ બનાવનારી મોટી નો આ રીતે દાવો કર્યો છે.

હિંદનો પત્ર

(અમારા ખાસ અખરખતી તરફથી) ૧૯-૭-૫૯.
હિંદની નિકાશમાં ઘટાડો

નિકાશ ઉત્પાદનના અનેકવિધ પ્રયાસો અને શંકાઓ છતાં આ પછી નિકાશમાં વધારો થવાને બદલે ઘટાડો થયો છે એથી ચિંતા વધી રહી છે અને આપણી નિકાશની સંબંધી વધુ એક વાર અંબીર વિચારણા ચાલી રહી છે.

ગીક ઉત્પાદનમાં ૮૫ ટકાનો અને ખેતી ઉત્પાદનમાં ૩૦ ટકાનો વધારો થયો છે છતાં ૧૯૩૭-૩૮ની સરખામણીમાં ભારતની નિકાશ માત્ર ૭૨ ટકા જ થઈ છે.

હિંદનના ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનમાં ૫૧ ટકાનો વધારો થયો છે. પરંતુ હાલ પહેલાં જેની નિકાશ હતી તેના કરતાં ૧૯૫૬માં નિકાશમાં ૭૩ ટકાનો વધારો થયો હતો.

સુબંધ રાજ્યમાં ટ્રેનીંગ કોલેજો

દરેક રાજ્યને ગદદ કરવા પ્રાયમીક શાળાના શિક્ષકો માટે સચરડોનાથી વધુ તાલીમી કોલેજોની કેંદ્ર સરકારે એક મોજવા ધરી કાઢી છે.

આ ચોજના સમજાવતાં સુબંધ રાજ્યના શિક્ષણ પ્રધાન શ્રી હિનેન્દ્ર દેસાઈએ કહ્યું હતું કે આવી કોલેજો શરૂ કરવાનો બધોજ ખર્ચ કેંદ્ર સરકાર આપશે. રાજ્યમાં આવી વીસ કોલેજો શરૂ કરી આ ચોજનાને કાળ વેવાનું વિચારાઈ રહ્યું છે. શ્રી હિનેન્દ્ર દેસાઈ એ વધુમાં કહ્યું હતું કે રાજ્યમાંના ૧-૪૦ લાખ પ્રાયમીક શિક્ષકોમાંથી ફક્ત ૫૦ ટકા શિક્ષકો જ તાલીમ પામેલા છે.

ભારતમાં વિમાનો

ફુનીયાબરમાં જીનના યુ બની મચેલ ડાહોટા વિમાનને બદલે ફેડર-ફુન્ડશીપ ના લાયસન્સથી ભારતમાં વિમાનો બનાવવા માટે એક નવ પેટીએ ભારત સરકારને જોશર કરી છે. આ પેટીના ડાયરેક્ટર શ્રી ડાહોને પત્રકારોને જણાવ્યું કે, ૧૦૦ વિમાનો બનાવવાના આ કારખાનાની શરૂઆત

૧૯૫૭માં આપણી કુલ નિકાશો ૩૧. ૬૪ કરોડની થઈ હતી ન્યારે ૧૯૫૮માં ઘટીને ૩૧. ૫૭ કરોડની થઈ હતી ૧૯૫૯ના પહેલાં બે ગઈના માં નિકાશો ૩૧. ૮૮ કરોડની થઈ હતી જે ૧૯૫૮ના એજ સમયમાં ૩૧. ૯૬ કરોડની થઈ હતી.

૧૯૫૭ની સરખામણીમાં ૧૯૫૮માં સુતરાઉ કાપડ અને સુતરની નિકાશમાં ૩૧. ૧૬ કરોડનો, ચણની બનાવટોની નિકાશમાં ૩૧. ૧૧ કરોડનો વનસ્પતી તેલોની નિકાશમાં ૩૧. ૭ કરોડનો, ખતીજ ધાતુઓની નિકાશમાં ૩૧. ૧૯ કરોડનો ઘટાડો થયો હતો. ન્યારે સુદાની નિકાશમાં ૩૧. ૧૩ કરોડનો, ઘઉંની નિકાશમાં ૩૧. ૩ કરોડનો, તમાકુની નિકાશમાં ૩૧. ૪ કરોડનો વધારો થયો હતો. આગલા વર્ષની સરખામણીમાં ચાલુ વર્ષના શરૂઆતના બે મહિનામાં સુતરાઉ કાપડની નિકાશ માં ૧ કરોડનો, ચદાની નિકાશમાં ૩૧ કરોડનો, ખતીજ ધાતુઓની નિકાશમાં ૧૧ કરોડનો, વનસ્પતી તેલો ની નિકાશમાં ૧૧ કરોડનો ઘટાડો થયો હતો.

વિષ્ણના દેશોની નિકાશોમાં ૧૯૩૭ ની સરખામણીમાં ૧૯૫૬માં ૭૧ ટકાનો વધારો થયો છે. ન્યારે ૧૯૫૦-૫૧થી ૧૯૫૫-૫૬ દરમ્યાન ભારતના ઔદ્યોગ

માથે બાંધવાની રીખન અને વેણીઓ
મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલકની, રીખન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઈઝમાં મળશે, લગ્ન ગંડપ અને મોટર શણગારવા માટે જથ્થાબંધ રીખનો મળી શકશે.
બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા વેલ્ડની ટેપીઓ ક્રીકાયત બાને બનાવી આપવામાં આવશે.
અંગોટે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન વિગેરેનાં મુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ક્રોચર્સ મળશે.
ટેબલ પર મુકવા માટે પ્લાસ્ટીકના ચુંબર કુલો મળશે.
ઠેકાણું : માખરો હેટ્સ (મો.) લી.
લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડરન્સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,
ફોન : ૮૩૫-૬૬૬૧ પહેલે માળે, બોડસ પરપૃઠ.
માસ્કર મેન્સન્સ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — જિહાનીસમર્ગ.

હમણા જ આવેલો હિંદનો માલ
જથ્થા બંધ આવત
સીધી આવત કરવાથી અમારો માલ સસ્તો અને સારો હોય છે. ગમે તે બીજા માલ સાથે સરખાવો.
અગરખતી :
નાઈટ ક્વીન :- બા તોલા ૪/- ૩૩૫, સુબંધ રાખી બા તોલા ૪/- ૩૩૫ ચમેલી ૧ તોલા શી. ૧૦-૬ ૩૩૫, રફીમર નં. ૪૪૪ ૩ " ૮/૬ ૩૩૫ વચ્ચેની (પ્રત્યેક પછીટમાં અતરની શીશી સાથે) ૨ તોલા શી. ૧૫-૦ ૩૩૫ કેરજા બોર્ડ : રબર કુશીન અથવા સાદા સાથે માલ હિંદની બનાવટના ૬/૫/૧૦ પ્રત્યેકના કુકી અને સ્ટ્રાથકર અને પાસ રમતની માહિતીઓ સાથે.
કેશ બોર્ડર સ્પીકારશુ".
સી. જો ડી. બોર્ડર નોંધવતા ૨૫ ટકા ડીપોઝીટ લેવામાં આવશે.
એ. કે. હુસેન એન્ડ સન્સ
૧૨૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ, ડરખન. બોડસ ૨૧૬૮, ફોન ૨૭૩૪૮/૯.

દુરદ આફ્રિકાનો પત્ર

(અમારા ખાસ અગરપત્રી તરફથી)

૧૬-૭-૧૯૫૯.

અરજીન કાકા

“વનકુલ”

(ગયા અંકથી ચાલુ)

યુગાન્ડામાં બોયકોટ

યુગાન્ડામાં પરિસ્થિતિ સુધારવા સરકારે પગલાં લીધાં છતાં દુરદ આફ્રિકાને એ ઉપારોથી બોયકોટની અળખણ ત્યાં ચાલુ જ છે, તે સાથે ધાકધમકી, દબાવણ, દુર્લભ જ્ઞાન તથા આમ આંધવાના પ્રયાસો પણ છુટા છવાયા બનતા રહે છે.

બાળીમાલો ખાતે બેસેલ ઠારીરીની નાની દુકાન અને દારૂનો આર સળખાવી મુકવાનો ૧૦ માણસોએ પ્રયત્ન કર્યો હતો. આ મારે તેમણે સળગતું પેટ્રોલ તું ટીન એ દુકાનમાં નાંખ્યું હતું. પણ રાતે ઝાંઝા કરતો વાયબેન જાગી મથો અને તેણે આ બળાતું ટીન ખસેડી દુર કરી દાધું. આથી દુકાન માં થોડું નુકસાન થયું હતું પણ મોટી આમ ધાગતી બધી ગઇ હતી

એ દારૂના ખારમાં ફેટલાક લોખોને રહેવાની પણ જગ્યા છે. ત્યાં રાત્રિ સુઈ રહેલા માણસો જાગ્યાને છે કે એ દીવસે બપોરના બે માણસોએ તેમને ચેતવણી આપી હતી કે જે માણસો રાત્રિ એ ખારમાં સુઈ રહેશે તે આશંકમાં આવી પડશે.

એ ખારમાં વિલાપતી બીવર વેચાય છે—ને કારણે ત્યાં આ રીતે આગ લગાડવાનો પ્રયત્ન થયો હતો.

અનીતિને દુર કરવાનું પગલું

ઠેનીયામાં છેલ્લાં ફેટલાક વર્ષોથી કુમળા વધની છોકરીઓમાં વેશ્યાગીરી બદલ જ બપુર ઝડપે વધી રહી છે, અને તેથી ઠેનીયા મારે આ એક જીવિત સમસ્યા યક પડી છે. સત્તાવાળાઓએ પણ આ બપુર સવાલ પ્રત્યે આંખ મીચામણું જ કર્યું રાખ્યું છે, કારણ વેશ્યાગીરિતે પંથે વળતી આ છોકરીઓને એ પેશામાંથી મુકત કરી પછી તેમને ક્યાં લાવી વસાવતી એ એક ધણું જ અંગીર પ્રશ્ન છે—

કારણ તેમને મારે અહીં એવું કોઈ આધાર કે આશ્રય લેવાનું ધર નથી— કોઈ સંસ્થા નથી.

પણ હવે ઠેનીયાના કલંકસમ ગા બપુર પ્રશ્ન તરફ લક્ષ્ય દોરાયું છે અને તેની નાનકડી પણ દુખ સરઆત તરીકે નકરીણી એઆઇસી ખાતે આ મારે એકવેલ દુરદ હોમ પ્રુલ્ક મુકાયું છે. આ હોમ પ્રુલ્ક મુકતાં ઠેનીયાના સારાથ્ય ખાતાના મી. હેવલોકે ઉપર જણાવ્યા સુલખના વિચારો દર્શાવ્યા હતા.

મી. હેવલોકે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આ હોમ એ અત્યંત બપુર સવાલના ઉદ્દેશ મારે એક તરન નાનકડું પમણું છે. આટલાથી જ કંઈ વેશ્યાગીરિતે અંત આવી જવાનો નથી એટલું જ નહિ પણ એ અહીંમાં દુખ મોટા ઘટાડા થશે એમ પણ કોઈએ માની લેવાનું નથી. અિતના એરેડી દુરદ તરફથી આ કાર્ય શરૂ થયું છે.

આગેવાનોને નજર કેદ

યુગાન્ડામાં જ આગેવાનોને બોયકોટ અળખણ અંગે પકડી એક ગામમાં રાખવામાં આવ્યા છે જ્યાં સરકાર તરફથી તેઓને એક ઘર અને માર્સીક ૧૨૦૦ શીલ્ડિંગ બંધુ અપાશે. તે ઉપરાંત તેમના કુટુંબના ચાર સભ્યો તેમની સાથે રહી શકશે.

ફક્ત તેઓ કચામાં લામ નહીં લઇ શકે અને તેમના પર નજર અંધી રહેશે.

સુક્રીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સિંગ, રેવન્યુ કલેપરન્સ અને ઇનસ્પેક્ટરન્સ મારે મળે :

આર. વી.હુલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૯ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, લેડાનીસપ્લાય, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

આ મ અરજીન કાકાના માનની ભૂખ મારે સંતોષવાનો પ્રસંગ આવ્યો. હું એમને સંતોષ નહોતો આપી શકતો અને તેથી ઘણીવાર ચર્ચાઓ થતો. શરૂના જ્ઞાન મારેનો ઉત્સાહ અળખ દબો. રાતના અંગીયાર સુધી અને સવારના ચાર વાગ્યામાં એઓ ભણતા. હું એવી તાકાત ક્યાંથી લાલું ?

મારી બદલી યક અને હું એમના ગાસમાંથી છુટ્યો. પણ થોડા દિવસ બાદ મને તેમના તરફથી એક પત્ર મળ્યો કે, “એનાટોમી, ફિલોસોફી, ફીઝિક્સ વિગેરે વિશે જેટલા પુસ્તકો મળે સરળ ભાષામાં લખેલા તે મોકલી આપશે” અને સાથે નાણા પણ મોકલ્યા હતાં. જે પુસ્તકો મોકલી આપ્યો થોડા દિવસ પછી મને ખબર મળ્યા કે, સાથે જ અરજીન કાકાએ મોકલી દેડી દીધી છે.

ખીલ્લ રબરોમાં પોતાની પુત્રીના નવ વર્ષના બાળકને લઇ મારી પાસે આવ્યા અને મને કહે આને સારી મોડીંગ શાળામાં મેસાડવો છે. જ્યાં ખુબ કડક રીતે ટેખરેણ રખાય.”

મેં કહ્યું એટલી બધી કડકાઇતી શું જરૂર છે ?

“તમને ખબર નથી આવા લોકો નહીં તો બહુજ નહીં.”

બાળકનું નામ ચંદ્ર હતું.

મેં એને શાળામાં દાખલ કર્યો અને એના પર ધ્યાન રાખ્યો.

પણ થોડા વરસો પછી હું વિલાપત અને અમેરીકા વધુ અભ્યાસ મારે જવા વિચાર તો હતો. પિતાજીને તે પસંદ ન આવ્યું. કારણ એટલા નાણા એમની પાસે નહોતા. મને ના પાડવા પણ નહોતા ઇચ્છતા અને નાણાં ને અભાવે પુત્રનું શિક્ષણ ન ચાલ એ પણ તેમને ગમતું નહોતું.

આ વાતો ધરમાં ચર્ચાતી હતી. એક દીવસ એક મિત્ર ખબર લાવ્યા કે જર્મીનદાર સુરેશચંદ્ર વિલાપતના ખર્ચ આપે મેં એની પુત્રી સાથે લગ્ન કરે. અમે દમોશ વાડકો કે દેદેજના વિરોધી રવા છીએ. આથી આ વાતથી હું ખુશ ન થયો અને આ વાતોની ચર્ચા કરતાં દતાં ત્યાં અરજીન કાકા હું વિલાપત જલું છું સાંભળી મને ગળવા આવ્યા. એઓ અમારા કુટુંબના એક સભ્ય હવે તો બની ગયા હતાં. બધી બીના સંબંધી મને એકાંતમાં એમને કહ્યું.

લગ્ન કરીનેજ વિલાપત જાવને. આ તો સારો મોહો મળી ગયા ?

કાકા તમે સમજતાં નથી. આમાં પોતાના ધનનો મદ છે અને એ મદ મારાથી જીવવાસે નહી. છોકરી પણ પોતાનો શૈલ જાળવશે.

વાહ તમે તો સાચી વાત કરી અને મારી તરફ પૂર્ણ પ્રેમ અને માન સાથે જોઇ રહ્યા અને ધીમે રહીને પુછ્યું “તમને ફેટલા નાણાની જરૂર પડે ?”

“પાંચ છ દળર”

“શીક એટલાજને હું તમને તે રૂપીયા આપીશ.”

મારા છ દળર રૂપીયા પોસ્ટ સેવિંગ માં પડ્યા છે હું કલેબ કાઠી લાવીશ. તમારે લીધી તો હું આને હું તે સ્થિતી માં છું. આથી આ નાણા તમારાજ છે.

હું સુખ રહ્યો અને આશ્ચર્ય અને આનંદનો ભાવ અનુભવતો રહ્યો અને અંતે કહ્યું “ના કાકા એ નાણા રહેવા હો.”

“કેમ તમે મને પરાયો સમજો છો ? કાકા કહીને પણ ?”

સુખ પર આનંદ અને હાસ્ય લાવી વગર બોલે હું ચાલ્યો ગયો.

થોડા દિવસ પછી ડોક્ટરની તોકરી સ્ટીમરમાં મેળતી હું ભણવા ગયો. વધુ વરસ બાદ અમેરીકા અને વિલાપતનું બહુ ન્યારે ફરી દેશ આવ્યો ત્યારે એક દિવસ રાતના અરજીન કાકા અચાનક આવી પહોંચ્યા.

સવારના ઉઠી મેં જોયું કે આંગણા માં એક સમઠી સળગી રહી છે અને તે પર પાણી ઉકળે છે. નોકરને પુછતાં જણાવ્યું કે, અરજીન કાકા આવ્યા છે અને નહીએ નહાવા ગયા છે.

થોડી વાર પછી અરજીન કાકા નહાઈને આવ્યા. સગડી પાસે બેઠાં અને તાપવા લાગ્યા મને પણ બોલાવ્યો અને ટ્રેમાં મંજાવેલી આ ન પીતાં પોતાનીજ આ જે સગડી પર કરી હતી તે પીવા લાગ્યા અને મને પણ પાઇ.

વાતો કરતાં કરતાં જણાવ્યું કે, બધાથી નિરાશ થઇ અંતે અરજીન કાકા વાનખર્ય બની કાચીમાં રહેવા છડે છે અને બનશે તે સેવા લોકોની કરતાં રહેશે. આ તેમનો તિરચ કરવા નો હેતુ હતો.

—અંભાતમાં નાજિયેરીના વાવેતરની પૂર્ણ શક્યતા હોવાને કારણે ૧૦ એકર માં ખેતી અધિકારીઓ વાવેતર કરવી અખતરો કરવા છડે છે.

રાવલદર અધર્સ (ગ્રા.) લીમિટેડ

નવ નવનાં નાવવન, રેવ તે તેમજ સુવરાક કાપડ, સીમી બાજકો અને પુસ્ત્રો મારે ઘેતમ નવના હુલન જલો, હુલેવર, કારકીવનસ અને બન્સાએ મારે—સુદીઠ, બીબસ, બ્લેન્ડેટસ, શોલસ; નેપકોન્સ વિગેરે.

ફેક નવના માલ મારે તપાસ કરવા જાવાગણુ.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, લેડાનીસપ્લાય.

ફોન : ૯૩૫-૬૯૯૬ — બોક્સ ૨૫૬૯.

પરચુરણ

—૨૧. સરોજની નામકની માદમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાએ ૩૬૦૦ શીલ્ડિંગની બીજો માટે સિખવૃત્તિ આપવાનું નક્કી કર્યું છે. આનો ફાયદો ઉઠાવવાની ઇચ્છા હોય તેઓ એકસ ૩૩૦૭૪ નંબરથી હાય કમીશનરની ઝોશીસે લખે.

—કંપાણના આફ્રિકન અખબાર મુલાન્ડીના આફ્રિકન તંત્રી મી. બેસેક નામનાદેને રાજકોશી લખાણ છાપામાં પ્રસિદ્ધ કરવા માટે ગુનેશ્વર દરાવી કંપાણના રેસીડન્ટ મેજિસ્ટ્રેટે તેને નવ સહીનાની નેલની સબ કરી હ માસ માટે એ છાપાનું પ્રકાશન બંધ કરાવ્યું છે.

—વાલોડમાં પીવાના પાણીની વધેથી તકલીફ છે. આ તકલીફને નિવારવા પંચાયતે 'વોલ્ટરવર્કસ મોબિલ' ઘડી ઠેક ઠેકાણે ફીલ્ડિંગ કરાવ્યા, પરંતુ પાણીનો પુરતો પુરવઠો ક્યાંયે મળતો નહિ હોવાથી લોકો નિરાશ થયા હતા. યજ્ઞ હમણા સરકારની પુર્વમાં અને પશુ સ્વાખ્યાનાના મકાનની દક્ષિણે ફીલ્ડિંગ કરવામાં આવતાં ત્રેપન કુટની ઉઠાઈ એથી પુષ્ટીના ચેટાળમાં પાણીનો વીપુલ બંધો મળ્યો આવ્યો છે. આ ભોરમાં બગીચની સપાટીથી ૨૪થી ૨૯ કુટની પાણીની સપાટી કાયમ રહે છે.

અહીં હવે વોલ્ટરવર્કસનો કુવો બંધારો. —મુખ્ય સરકારે આવતા શૈક્ષણિક વર્ષથી મુખ્ય રાજ્યમાં પાંચમા અને તેની પછીના ધોરણોમાં ઐત્હિક વિષય તરીકે અંગ્રેજી શાખા કરવાનું નક્કી કર્યું છે. આ નિર્ણય મરાઠાવાડ અને વિદર્ભ સિવાયના તમામ વિસ્તારોની શાળાઓને અસર કરશે.

—સુરતની નર્મદ સાહિત્ય સભા તરફથી પઠ થી પઠના ગાળાના સર્વોચ્ચ કાવ્ય પુસ્તક માટેનો "નર્મદ સુવર્ણ ચંદ્રક" શ્રી નિરંજન ભગતને તેમની "હંદોલખ" કૃતિ માટે આપવાનો નિર્ણય મયો છે.

સામાજિક ખબરો

લડે સ મા ચાર

તા. ૩૧ મે ૧૯૫૯ના દિને બેદાનીસખર્ના શ્રી નરસિદભાઈ પરભુભાઈ કલ્યાણના ચિ. સુપુત્ર પરમાનંદભાઈના લગ્ન ઉરખન નિવાસી શ્રી મોહનલાલ ભાઈની સુપુત્રી ચિ. પુષ્પાબેન સાથે મહાત્મા ગાંધી હોલ ઉરખન મુકામે શ્રી રમણલાલ પ્રાણશંકર જોષીના વરદ હસ્તે યથા હતાં. વરમાત્રામાં સામેલ યજ્ઞ પ્રસંગને દીપાવવા બદલ શ્રી નર-

સિંદભાઈ આ પત્રદારા સૌનો આભાર માને છે. લગ્ન વિધિ બાદ લણ્યાં મંડળો તરફથી વરવધુને કુલદાર કરી આશીર્વાદ આપવામાં આવ્યા હતા. જેનો નરસિંદભાઈ તરફથી બેટની બહેરાત સાથે આભાર માનવામાં આવ્યો હતો.

* * *

તા. ૧૨ જુલાઈ ૧૯૫૯ના રોજ મેવીલ-ઉરખનના શ્રી પરસોતમભાઈ લાલભાઈની સુપુત્રી ચિ. જ્ઞાપાબેન ઉર્ફે ના લગ્ન ઉરખન નિવાસી ૨૧. જીવજીભાઈ બાણાભાઈના સુપુત્ર ચિ. બચુભાઈ સાથે "આનંદ-હોલ" મેવીલ મુકામે મીત્રો રનેહીજનો અને કુટુંબી-જોના સમુદાય વચ્ચે શ્રી રમણલાલ પ્રાણશંકર જોષીના વરદ હસ્તે યથા હતાં. પ્રસંગોચીત લણ્યાં સંસ્થાઓ તરફથી વરવધુને આશીર્વાદ આપવામાં આવ્યા હતા. તે પ્રસંગે શ્રી પરસોતમ ભાઈ તરફથી સંસ્થાઓને દાન આપવામાં આવ્યું હતું.

મરણ અને આભાર

ઉરખનના બણીતા સામાજિક કાર્ય-કર અને વેપારી શ્રી નચુભાઈ ટાભા ના માતૃશીતું અવસાન થયું છે. તેઓ અને તેમના કુટુંબીઓ આ કુ:ખના સમયમાં જેઓ સવેએ દિલોસીજ

ખતાવી છે તેઓ સવેનો આ પત્રદારા આભાર માને છે.

આભાર સ્વીકાર :

નરસિદભાઈ પરભુભાઈ કલ્યાણ, જોખર્ પા. ૨-૨-૦
પરસોતમભાઈ લાલભાઈ, ઉરખન પા. ૧-૧-૦

શ્રી દ્રાંસવાલ કોળી હિત-વર્ધક મંડળ

વાર્ષિક બહેર સભા તા. ૨૬-૭-૫૯ રવીવારે બપોરે મે વાગે ગાંધી હોલમાં (૫૦ ફોક્સ સ્ટ્રીટ, બેદાનીસખર્) મળશે. કામકાળ: (૧) મીનીટસ, (૨) મંત્રી જોનો રીપોર્ટ, (૩) ખગનચંદનો હિસાબ અને રીપોર્ટ, (૪) ડ્રસ્ટીઓનો રીપોર્ટ, (૫) નવી કારોબારીની સુટબ્બી, (૬) પરચુરણ.

આ અમત્યની સભામાં શહેરમાં તેમજ રીફ અને કંટ્રીમાં વસતા સર્વ તિબંધુઓ પધારવા કૃપા કરશે જેવી ાયા છે.

નિદ-મંત્રીઓ : મણીભાઈ કે. પટેલ, મહેવ વી. પટેલ, ડા. ડો. હિ. મંડળ. પો. બો. ૬૬૩૯, ૫૦ ફોક્સ સ્ટ્રાટ, બેદાનીસખર્.

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૯ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલીયા

— ના —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલને જીંદગીનો વિગો એ ખરી ખાંચરી છે.

વધુ વિગત માટે લખો ચા મળો :

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ, — ઉરખન.

બોક્સ ૪૭૬,

ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબજી"

ટેલીફોન : ૪૭૯૯૯

૪૭૪૫૩